

Zeszyt metodologiczny **Rewitalizacja w gminie**

Methodological report. Revitalization in gmina

Zeszyt metodologiczny Rewitalizacja w gminie

Methodological report. Revitalization in gmina

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną
Głównego Urzędu Statystycznego

Urząd Statystyczny we Wrocławiu Statistical Office in Wrocław

Opracowanie merytoryczne
Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu

Zespół autorski
Editorial team

Beata Bal-Domańska

Prace redakcyjne
Editorial work

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka, Halina Woźniak

Skład i opracowanie graficzne
Typesetting and graphics

Leszek Łukaszewicz

Tłumaczenie
Translation

Grzegorz Pawlaczek

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną GUS

Publikacja dostępna na stronie
Publication available on website

stat.gov.pl/

Przy publikowaniu prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Tworzenie warunków bytowych i rozwojowych, w sposób zapewniający możliwość zaspokojenia potrzeb mieszkańców, jest podstawowym zadaniem władz lokalnych. Zadanie to nabiera szczególnej wagi w przypadku terenów, które znalazły się w stanie kryzysowym. Jednym z narzędzi umożliwiających poprawę sytuacji na tych obszarach jest rewitalizacja.

Początki rewitalizacji rozumianej jako podejmowanie działań przez władze lokalne i przedsiębiorców mających na celu ekonomiczne ożywienie danego obszaru zapoczątkowały amerykańskie miasta w latach 50-tych XX w. Jej postrzeganie zmieniało się z czasem i kolejnymi doświadczeniami w kierunku rewitalizacji społecznej, nastawionej na potrzeby mieszkańców i realizowanej z udziałem szerokiego grona interesariuszy – władz lokalnych, przedsiębiorstw, mieszkańców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych podmiotów. Tym samym rewitalizacja stała się procesem koordynowanym i wspieranym przez władze lokalne, ale dedykowanym mieszkańcom i ich potrzebom, którego efektem ma być trwała poprawa jakości życia oraz przywrócenie funkcji gospodarczych i społecznych danego obszaru.

Działania rewitalizacyjne nabierają w Polsce coraz większego znaczenia, zarówno na poziomie działań rządowych, jak i samorządowych. Podjęto szereg przedsięwzięć mających na celu promowanie i ukierunkowanie działań rewitalizacyjnych. Widoczne jest to poprzez wdrażanie rozwiązań systemowych, jak wprowadzenie ustawy o rewitalizacji, zaleceń, czy programów finansujących działania z zakresu rewitalizacji, w tym pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Odpowiadając na obserwowane zmiany, a wraz z nimi pojawiające się zapotrzebowanie na informacje z zakresu rewitalizacji, Urząd Statystyczny we Wrocławiu przygotował badanie statystyczne na temat działań rewitalizacyjnych prowadzonych w gminach. W niniejszym Zeszytzie metodologicznym zaprezentowano cel, metody oraz wszystkie etapy tego badania, łącznie z jego zakresem podmiotowym i przedmiotowym, a także opisem zastosowanych narzędzi badawczych.

Zapraszamy do zapoznania się z prezentowanym badaniem. Jednocześnie będziemy wdzięczni za uwagi i sugestie, które posłużą jako cenne wskazówki przyczyniające się do poprawy jego koncepcji w kolejnych edycjach.

DYREKTOR

URZĘDU STATYSTYCZNEGO WE WROCŁAWIU

dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Sierpień 2019 r.

Spis treści

Przedmowa.....	3
Spis treści	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty.....	6
Wstęp.....	7
Cel badania	7
Znaczenie problemu badawczego.....	7
Informacja o spójności badania z metodologią międzynarodową.....	8
Podstawowe informacje o badaniu	8
ROZDZIAŁ 1. Zakres badania	10
1.1. Podstawa prawna badania	10
1.2. Zakres przedmiotowy badania.....	10
1.2.1. Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji.....	11
1.2.2. Obszar zdegradowany	12
1.2.3. Obszar rewitalizacji.....	13
1.2.4. Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji.....	14
1.2.5. Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji	14
1.2.6. Specjalne strefy rewitalizacji.....	15
1.2.7. Efekty rewitalizacji	15
1.3. Zakres podmiotowy badania	19
1.4. Odbiorcy danych.....	19
ROZDZIAŁ 2. Rodzaj i metoda badania.....	20
2.1. Badanie pilotażowe	20
2.2. Prezentacja metody badania	20
2.2.1. Charakterystyka metody badania	20
2.2.2. Powiązania z innymi badaniami statystyki publicznej	20
2.3. Źródła danych dla tworzenia kartoteki i ich rodzaje	21
ROZDZIAŁ 3. Charakterystyka narzędzi zbierania danych	22
ROZDZIAŁ 4. Zmienne występujące w badaniu	23
4.1. Charakterystyka zmiennych w badaniu.....	23
4.2. Definicje kluczowych pojęć	23

ROZDZIAŁ 5. Organizacja i zarządzanie procesem realizacji badania	26
5.1. Organizacja badania	26
5.2. Określenie roli jednostki autorskiej i jednostek współpracujących	26
ROZDZIAŁ 6. Sposób prezentacji danych	28
ROZDZIAŁ 7. Ewaluacja badania	29
Bibliografia.....	30
Ustawy i akty regulujące	30
Dokumenty strategiczne	30
Literatura	30
Załącznik nr 1. Wzór formularza <i>SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja</i>	31
Załącznik nr 2. Lista zmiennych w badaniu z formularza <i>SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja</i>	44
Załącznik nr 3. Wykaz publikacji zgodnie z planem wydawniczym	46
Załącznik nr 4. Informacje na temat wcześniejszych badań dotyczących rewitalizacji	46
Załącznik nr 5. Definicje kluczowych pojęć w języku angielskim	48

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

BDL	Bank Danych Lokalnych <i>Local Data Bank</i>
BJŚ	Baza Jednostek Statystycznych <i>Database of Statistical Units</i>
CAWI	Wywiad wspomagany komputerowo <i>Computer Assisted Web Interview</i>
GPR	Gminny program rewitalizacji uchwalony na podstawie ustawy o rewitalizacji <i>Gmina revitalization program adopted on the basis of the revitalization act</i>
GUS	Główny Urząd Statystyczny <i>Statistics Poland</i>
IDS	Inny dokument strategiczny będący podstawą realizacji zadań z zakresu rewitalizacji <i>Another strategic document being the basis for the implementation of revitalization tasks</i>
JST	Jednostka samorządu terytorialnego <i>Self-government unit</i>
PR	Program rewitalizacji uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym <i>Revitalization program adopted on the basis of the gmina self-government act</i>
PS	Portal Sprawozdawczy <i>Reporting portal</i>
RPO	Regionalny Program Operacyjny <i>Regional Operational Program</i>
SSR	Specjalna strefa rewitalizacji <i>Special revitalization zone</i>
SIB	System Informatyczny Badania <i>Research Information System</i>
SPDS	System Pozyskiwania, Przetwarzania i Integracji Danych Statystycznych <i>System for Acquiring, Processing and Integrating Statistical Data</i>
UE	Unia Europejska <i>European Union</i>

Wstęp

Cel badania

Celem badania jest pozyskanie informacji na temat kierunków wdrażania rewitalizacji przez gminy, w tym identyfikacja i charakterystyka obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, a także ocena efektów rewitalizacji, rozumianych jako bezpośrednie rezultaty działań rewitalizacyjnych.

Znaczenie problemu badawczego

Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb oraz zrównoważony rozwój jednostek osadniczych [Turata, 2005]. Jak wskazują Ostrenga i Uberman [Ostrenga, Uberman, 2005], powinna ona zostać osiągnięta poprzez likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

Działania realizowane w ramach rewitalizacji powinny być skierowane na:

- zwiększanie szans rozwoju miast i wsi,
- poprawianie jakości życia mieszkańców,
- umiejętne łączenie wielu interesów (czasem przeciwstawnych) dla osiągnięcia wspólnie akceptowanego celu.

Rewitalizacja ma charakter wielowątkowy, co przejawia się w prowadzeniu działań naprawczych w sposób systemowy, ukierunkowany na zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny jednostek osadniczych, z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, infrastrukturalnych i technicznych oraz ładu przestrzennego. Jak wskazują w swojej pracy Prusik i Żróbek [Prusik, Żróbek, 2014] „działania rewitalizacyjne (...) podlegają wzajemnemu uzupełnianiu się niezbędnemu do osiągnięcia zmiany jakościowej na zdegradowanym obszarze”. Istotną cechą rewitalizacji powinna być także trwałość, która jest osiągnięta, gdy poprawa stanu obszaru zdegradowanego jest nieodwracalna, tzn. nie nastąpi nawrót czynników problemowych tego obszaru, a przede wszystkim, gdy nastąpi rozwój odnowionej tkanki miejskiej [Prusik, Żróbek, 2014].

Początki rewitalizacji można powiązać z działaniami prowadzonymi w amerykańskich miastach w latach 50. i 60. XX w. [Romańczyk, 2018]. W związku ze zmianami gospodarczymi i administracyjnymi jakie miały miejsce w Polsce po 1990 r., tematyka rewitalizacji stała się przedmiotem zainteresowania władz publicznych [Muzioł-Węctawowicz, 2009]. Aktualnie jest także ważnym obszarem polityki spójności realizowanej przy wsparciu środków z UE.

Pojęcie rewitalizacji zostało wprowadzone do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Ustawa skierowała rewitalizację na nową ścieżkę rozwoju, jako zorganizowany proces wyprowadzania obszarów ze stanu kryzysowego na podstawie dedykowanych narzędzi prawnych, finansowych i organizacyjnych. Zgodnie z definicją ustawową, rewitalizacja to „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy tego procesu”. Definicja ta ujmuje kluczowe aspekty rewitalizacji w sposób wszechstronny (przeгляд definicji rewitalizacji zobacz m.in. Lisowska, Ochmański

(2016)). Jej wyczerpujący zakres w połączeniu z jej obowiązującym wszystkie podmioty charakterem, czyni ją właściwą podstawą badań prowadzonych w ramach statystyki publicznej.

Każda z gmin przygotowuje program naprawczy dla zdefiniowanego na jej terenie obszaru rewitalizacji. W definiowaniu celów i zakresu planowanych działań należy uwzględnić warunki i potrzeby danego obszaru, a także szerszego otoczenia, w szczególności w sytuacji, gdy problemy prowadzące do degradacji obszaru dotyczą większej liczby jednostek lub makrootoczenia. Powodzenie działań rewitalizacyjnych wymaga ścisłej współpracy między podmiotami zlokalizowanymi na obszarze rewitalizacji a innymi podmiotami z terenu danej gminy i poza nią (m.in. przedsiębiorcy, inne gminy, powiaty, województwa, pozostałe jednostki sektora publicznego, organizacje pozarządowe).

Pojęcie rewitalizacji często odnoszone jest do funkcjonowania miast. Jednakże proces wyprowadzenia obszarów ze stanu kryzysowego może dotyczyć wszystkich typów organizacji osadniczej (miast i obszarów wiejskich), na których prowadzone są procesy naprawcze mające na celu poprawę ich funkcjonowania.

W 2017 roku ok. 60% gmin w Polsce prowadziło rewitalizację lub deklarowało prowadzenie prac przygotowujących jej wprowadzenie. Były to zarówno gminy miejskie, jak i wiejskie. Z uwagi na fakultatywność prowadzenia rewitalizacji w gminach zakres i metoda badania rewitalizacji powinna być weryfikowana i dostosowywana do przyszłych potrzeb informacyjnych i zakresu prowadzonych prac w gminach.

Informacja o spójności badania z metodologią międzynarodową

Badanie nie wymaga dostosowania się do wytycznych zawartych w regulacjach międzynarodowych.

Podstawowe informacje o badaniu

Niniejszy Zeszyt metodologiczny został opracowany zgodnie ze standardem wydawniczym opublikowanym 20 listopada 2018 r. przez Departament Opracowań Statystycznych GUS.

Przyjęto strukturę zeszytu opartą na siedmiu rozdziałach. Podsumowanie informacji z poszczególnych rozdziałów podano w Tabeli 1.

Tabela 1. Wybrane informacje o badaniu z zakresu rewitalizacji w gminie

Numer i tytuł rozdziału	Podsumowanie najważniejszych informacji o badaniu
1. ZAKRES BADANIA	<ul style="list-style-type: none">podstawa prawna badania: Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok (PBSSP 1.02. Organizacja państwa, samorząd terytorialny)zakres przedmiotowy obejmuje następujące tematy:<ul style="list-style-type: none">aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji,obszar zdegradowany,obszar rewitalizacji,przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji,finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji,specjalne strefy rewitalizacji,efekty rewitalizacji.zakres podmiotowy: badanie pełne realizowane wśród wszystkich gmin (w 2019 r. - 2477 jednostek)główni odbiorcy danych: ministerstwa, samorządy (w szczególności szczebla wojewódzkiego i gminnego), instytucje zajmujące się monitorowaniem i oceną procesów rewitalizacji, naukowcy, mieszkańcy

2. METODY BADANIA	badanie pełne realizowane w cyklu rocznym
3. NARZĘDZIA ZBIERANIA DANYCH	formularz statystyczny SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja dostępny w formie aktywnego formularza elektronicznego umieszczonego na Portalu Sprawozdawczym
4. ZMIENNE I POJĘCIA WYKORZYSTANE W BADANIU	<ul style="list-style-type: none"> • zmienne: wprowadzono 164 zmienne zdefiniowane na potrzeby prezentowanego badania. • pojęcia: w badaniu wprowadzono 7 definicji, w tym 5 dotychczas nie występujących w badaniach realizowanych przez resort statystyki publicznej. Podstawowym dokumentem odniesienia przy formułowaniu pojęć wykorzystanych w badaniu są zapisy ustawy o rewitalizacji
5. ORGANIZACJA BADANIA	<ul style="list-style-type: none"> • źródła danych dla kartoteki badania: Baza Jednostek Statystycznych (BJS) prowadzona zgodnie z art. 10 ustawy o statystyce publicznej • jednostka autorska badania: Urząd Statystyczny we Wrocławiu
6. PREZENTACJA DANYCH Z BADANIA	<ul style="list-style-type: none"> • tablice wynikowe • informacje sygnałne publikowane po każdej edycji badania • publikacja z cyklu Analizy Statystyczne publikowana co trzecią edycję badania • wybrane dane dostępne w Banku Danych Lokalnych, po każdej edycji badania
7. EWALUACJA BADANIA	zgodnie z zasadami określonymi w Zarządzeniu wewnętrznym nr 35 Prezesa GUS z 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych statystyki publicznej

ROZDZIAŁ 1. Zakres badania

1.1. Podstawa prawna badania

Podstawę prawną do prowadzenia badań statystycznych stanowi ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej, ustalające program badań na dany rok.

Badanie rozszerza dotychczasowe badania samorządu terytorialnego prowadzone przez statystykę publiczną, realizowane w ramach działu 1.02 *Organizacja państwa, samorząd terytorialny* Programu badań statystycznych statystyki publicznej.

1.2. Zakres przedmiotowy badania

Definicja i rozwiązania ustawowe (ustawa o rewitalizacji) stały się podstawą do zaprojektowania badania dotyczącego procesów i przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji realizowanych w gminach. Badanie zostało zaprojektowane w oparciu o 7 wątków tematycznych:

- aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji,
- obszar zdegradowany,
- obszar rewitalizacji,
- przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji,
- finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji,
- specjalne strefy rewitalizacji,
- wybrane efekty rewitalizacji.

Zakres przedmiotowy badania jest zróżnicowany i zależy od sposobu wdrożenia rewitalizacji w poszczególnych gminach. Procesy rewitalizacji są zadaniem fakultatywnym gminy, które może być realizowane według trzech niezależnych ścieżek, wynikających z następujących podstaw prawnych dotyczących rewitalizacji:

1. ustawa o rewitalizacji, wariant programowy GPR – na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) przygotowanego zgodnie z wymogami ustawy o rewitalizacji; opracowanie GPR umożliwia gminie wykorzystanie pełnej gamy narzędzi prawnych dedykowanych rewitalizacji,
2. ustawa o samorządzie gminnym, wariant programowy PR – zgodnie z programem rewitalizacji (PR) przygotowanym na podstawie ogólnego umocowania do wdrażania programów rozwojowych i gospodarczych zawartego w art. 18 ust. 2 pkt 6 lub pkt 6a ustawy o samorządzie gminnym. Przy ubieganiu się o środki z Unii Europejskiej konieczne jest dostosowanie zawartości programu do wymogów zawartych w Wytycznych Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 – w tym przypadku zakres podejmowanych przez te gminy działań jest zbliżony do gmin, które opracowały GPR, co umożliwia zebranie porównywalnych danych,
3. ustawa o samorządzie gminnym, wariant uproszczony – działania z zakresu rewitalizacji prowadzone są poza wyspecjalizowanymi programami, jako część szerszej strategii, na podstawie zapisów np. strategii gminy lub innych dokumentów strategicznych (IDS) – w tym przypadku możliwość pozyskania porównywalnych danych z innymi gminami jest ograniczona.

Korzystanie ze wskazanych ścieżek umocowane jest przepisami ustawy o rewitalizacji (art. 52 ust. 1 ustawy o rewitalizacji), w której czasowo dopuszczono (do końca 2023 roku) prowadzenie działań rewitalizacyjnych na podstawie ustawy o samorządzie gminnym (czyli na podstawie innych programów niż gminny program rewitalizacji).

W tabeli 2. przedstawiono szczegółową informację na temat zakresu przekazywanych przez gminy danych w zależności od wybranej ścieżki realizacji rewitalizacji.

Tabela 2. Zakres formularza SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja w zależności od ścieżki wdrażania rewitalizacji

Wyszczególnienie	Gminy, które:			
	nie posiadały lub pracowały nad programem rewitalizacji	posiadały GPR	posiadały PR	posiadały IDS
DZIAŁ 1. Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji	√	√	√	√
DZIAŁ 2. Obszar zdegradowany	√	√	√	√
DZIAŁ 3. Obszar rewitalizacji		√	√	
DZIAŁ 4. Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji		√	√	
DZIAŁ 5. Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji		√	√	
DZIAŁ 6. Specjalne strefy rewitalizacji		√		
DZIAŁ 7. Wybrane efekty rewitalizacji		√	√	

Źródło: Opracowanie własne.

Poniżej krótko scharakteryzowano zakres informacji ujętych w badaniu według obszarów tematycznych.

1.2.1. Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji

Podstawową informacją o aktywności gmin z zakresu rewitalizacji są dane o podstawie prawnej i strategicznej ich realizacji. W badaniu uwzględnione zostały wszystkie możliwe warianty wdrażania rewitalizacji, czyli:

- realizację zadań na podstawie samodzielnego programu rewitalizacji, tj.:
 - GPR realizowanego na podstawie ustawy o rewitalizacji,
 - PR ustanawianego bezpośrednio na podstawie ustawy o samorządzie gminnym,
- realizację zadań na podstawie innych dokumentów strategicznych (IDS).

GPR/PR to dokumenty strategiczne gminy dedykowane rewitalizacji, wyznaczające kierunki oraz warunki organizacyjno-finansowe działań dotyczących wdrażania rewitalizacji w gminie.

Jednym z elementów badania jest okres oraz charakter wprowadzanych zmian w zakresie planowanych działań rewitalizacyjnych. W przypadku działań obejmujących swoim zasięgiem kilka lub kilkanaście lat, ważnym elementem jest wiedza na temat ciągłości zakresu realizowanych przedsięwzięć. W badaniu

uwzględniono aktualizacje programów rewitalizacji prowadzone w wyniku pojawiających się potrzeb poszerzenia (modyfikacji) programu rewitalizacji, jak i w wyniku przeprowadzonej oceny aktualności i stopnia realizacji programu rewitalizacji. Pozyskanie informacji o zmianach umożliwia pogłębioną interpretację i ocenę porównywalności gromadzonych w kolejnych latach danych.

1.2.2. Obszar zdegradowany

Istotna dla procesu rewitalizacji jest identyfikacja stanu kryzysowego występującego na danym obszarze. Rewitalizacja jest procesem skierowanym na poprawę sytuacji na obszarach dotkniętych problemami społecznymi, obok których mogą wystąpić inne problemy: gospodarcze, środowiskowe, techniczne, czy przestrzenno-funkcjonalne. Wśród cech stanu kryzysowego wskazywane są: trudne warunki mieszkaniowe, zanieczyszczenie środowiska naturalnego, degradacja infrastruktury i budynków, a wśród czynników społecznych: wysoki poziom przestępczości, bezrobocie, ubóstwo czy niewystarczający poziom edukacji.

Ważną informacją o obszarach zdegradowanych jest ich powierzchnia i liczba ludności zamieszkująca ten obszar. W przypadku pomiaru liczby ludności podstawowa trudność dotyczy sposobu jej ustalania. Aktualnie nie ma jednego sposobu ustalenia liczby ludności obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Najczęściej dane o liczbie ludności pochodzą z systemów informacyjnych gmin. Przyjęto, że w przypadku obszarów zdegradowanych, z uwagi na metodykę przygotowania programów rewitalizacji, informacja o liczbie ludności (mieszkańców) będzie odnosiła się do stanu w momencie wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, kryterium do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji są występujące na danym obszarze problemy. Ustawa o rewitalizacji grupuje potencjalne problemy na pięć obszarów interwencji, wskazując te o charakterze: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. Przy czym, jako warunek niezbędny do wyznaczenia obszaru rewitalizacji, wskazane jest wystąpienie problemów społecznych.

Badanie uwzględnia przyczyny wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Pomiar zjawiska następuje poprzez wskazanie na 4 stopniowej skali natężenia problemów, w poszczególnych obszarach interwencji, w taki sposób, że w sytuacji, w której na obszarze gminy:

- nie wystąpiły problemy danego rodzaju lub zjawisko nie było analizowane – przypisano wartość „0”,
- występujące problemy w małym stopniu zdecydowały o zakwalifikowaniu danego obszaru jako zdegradowany – przypisano wartość „1”,
- występujące problemy w umiarkowanym stopniu zdecydowały o zakwalifikowaniu danego obszaru jako zdegradowany – przypisano wartość „2”,
- występujące problemy w dużym stopniu zdecydowały o zakwalifikowaniu danego obszaru jako zdegradowany – przypisano wartość „3”.

Zdefiniowanie trzech progów ważności (dla problemów, które wystąpiły) umożliwia jasne określenie, które z problemów zaważyły o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, a które miały znaczenie marginalne. Wskazanie ma charakter oceny eksperckiej bazującej na subiektywnym zdefiniowaniu skali zidentyfikowanych w gminach problemów, porządkującej je od tych o niskiej wadze dla danego obszaru, po te o kluczowym znaczeniu dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

Ocena przyczyn wyznaczenia obszaru zdegradowanego następuje poprzez ocenę w wyżej omówionej skali 24 czynników pogrupowanych w 5 obszarów interwencji, w taki sposób, że:

- obszar społeczny uwzględnia problemy związane z poziomem ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, niskim poziomem edukacji, aktywności społecznej będącej częścią kapitału społecznego, uczestnictwa w życiu publicznym, uczestnictwa w życiu kulturalnym, a także problemy wynikające ze zmieniającej się struktury demograficznej oraz depopulacji;

- obszar gospodarczy został zdiagnozowany przez kluczowe problemy dotyczące: stopnia przedsiębiorczości i słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- obszar środowiskowy obejmuje problemy: przekroczenia standardów jakości powietrza lub innych norm środowiskowych, a także obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- obszar przestrzenno-funkcjonalny dotyczy problemów związanych z: dostępnością i stanem infrastruktury technicznej oraz społecznej, niedostosowaniem rozwiązań urbanistycznych do aktualnych funkcji obszaru, poziomem obsługi komunikacyjnej, jakością i dostępnością terenów publicznych, koniecznością zagospodarowania terenów typu brownfield (np. zabudowane tereny poprzemysłowe, pokolejowe, popegeerowskie i inne);
- obszar techniczny uwzględnia problemy: stanu technicznego budynków mieszkalnych i innych, z rozróżnieniem budynków zabytkowych, a także funkcjonowania niewłaściwych rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych (w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Do każdego z obszarów interwencji dołączona została pozycja „inne”, pozwalająca gminie (jednostce sprawozdawczej) na podanie innych niż wskazane w formularzu badania problemów będących przyczyną wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

1.2.3. Obszar rewitalizacji

Korzystając z dostępnej w literaturze przedmiotu propozycji Wallisa [Wallis, 1990] obszar rewitalizacji zdefiniować można poprzez dwa ściśle ze sobą związane podsystemy:

- urbanistyczny (fizyczny, wymiar materialno-przestrzenny),
- społeczno-gospodarczy (ludzie i ich aktywność w przestrzeni jednostki terytorialnej).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa przez obszar rewitalizacji rozumie się całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych oraz co najmniej jednego zjawiska o charakterze gospodarczym, środowiskowym, technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Gminy wyznaczając obszar rewitalizacji zobowiązane są do podania informacji o powierzchni i liczbie osób zamieszkujących ten teren, co w pewnym sensie odpowiada wskazanym wcześniej dwóm podsystemom: fizycznemu i społecznemu.

Procesy rewitalizacji ukierunkowane są co do zasady na rozwiązywanie problemów społecznych i innych występujących na danym obszarze, z tego też względu dotyczą najczęściej terenów zamieszkałych. W sytuacji, gdy negatywne zjawiska wymienione w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji związane są z obszarami niezamieszkanymi, zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy o rewitalizacji, tereny te (poprzemysłowe, portowe, pokolejowe) mogą także zostać objęte procesem rewitalizacji. Na potrzeby badania wyodrębniono tereny zamieszkałe, a wśród nich wyróżniono te położone na obszarach wiejskich i miejskich. Dodatkowo, z uwagi na ich specyfikę w procesie rewitalizacji, wydzielono tereny zielone, a także obszary niezamieszkałe zabudowane (np. obszary poprzemysłowe), inne tereny zabudowane (np. użytki rolne, lasy, nieużytki). W celu zachowania spójności danych z innymi badaniami dostępnymi w statystyce publicznej, przy definiowaniu obszarów zielonych wykorzystano sformułowane w ramach systemu statystyki publicznej pojęcia parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców i cmentarzy.

1.2.4. Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji

Rewitalizacja w gminie osiągnana jest poprzez rozpoznanie potrzeb, a następnie zaprojektowanie i wdrożenie działań naprawczych (przedsięwzięć) mających za zadanie wydobycie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Zadania rewitalizacyjne z natury rzeczy są interdyscyplinarne, tj. swoim zakresem obejmują różne sfery. W badaniu przedsięwzięcia kwalifikowane są do jednego z obszarów interwencji, który uznano za sferę bezpośredniego oddziaływania, nawet jeśli założone efekty spodziewane są równocześnie w innych obszarach. Informacje te pozwolą na ocenę struktury zidentyfikowanych w gminach bezpośrednich obszarów interwencji skierowanych na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk w obszarze:

- społecznym – mających na celu poprawę sytuacji w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
- gospodarczym – dotyczących w szczególności stopnia przedsiębiorczości, kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowym – obejmujących w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalnym – skierowanych w szczególności na wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich jakość, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, poziom obsługi komunikacyjnej, jakość terenów publicznych,
- technicznym – dotyczących w szczególności stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Rewitalizacja jest procesem kompleksowym, obejmującym działania różnych podmiotów. Koordynatorem tych działań powinny być władze lokalne [Matecka, 2012]. Istnieją dwa możliwe podejścia do realizacji zadań z zakresu rewitalizacji. Pierwsze z nich stawia władze lokalne w roli podmiotu realizującego i finansującego projekty rewitalizacyjne; drugie - w roli organizatora projektu skupiającego i koordynującego działania wielu podmiotów.

Ważne jest ustalenie jakie podmioty (obok gmin) angażują się w przedsięwzięcia rewitalizacyjne, czyli są liderami przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wśród podmiotów tych mogą znaleźć się inne jednostki sektora publicznego, a także podmioty spoza tego sektora, wśród których wyróżnić warto: wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz organizacje pozarządowe i podmioty zrównane z nimi w prawach.

1.2.5. Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji

Jednym z ważniejszych warunków sukcesu działań rewitalizacyjnych jest dostępność środków finansowych. Środki finansowe na przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji stanowić mogą:

- publiczne środki krajowe, w tym z budżetu gminy (pochodzące np. z dochodów własnych gminy, a także pochodzące ze źródeł zwrotnych, np. pożyczek, kredytów, czy obligacji),
- środki bezzwrotne z budżetu UE,
- środki prywatne (łącznie z tymi pozyskanymi ze źródeł zwrotnych),
- inne środki obejmujące źródła finansowania, jak np. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy.

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że uwzględnione w GPR środki powinny być co do zasady podane z rozróżnieniem środków publicznych i prywatnych.

Dla oceny finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ważne jest rozróżnienie środków finansowych według źródeł finansowania oraz obszarów interwencji (społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny oraz techniczny). Natomiast dla oceny stopnia realizacji planowanych działań niezbędna jest informacja o planowanych i wydatkowanych środkach, w szczególności tych z budżetu gminy, a także tych o charakterze inwestycyjnym.

1.2.6. Specjalne strefy rewitalizacji

Specjalna strefa rewitalizacji (SSR) jest narzędziem ustanowionym na podstawie art. 25 ustawy o rewitalizacji, z którego mogą korzystać jedynie gminy posiadające GPR. SSR jest ustanawiana w drodze uchwały przez radę gminy na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Informacja o zamiarze ustanowienia SSR jest integralną częścią GPR. Uchwała o SSR – w przeciwieństwie do uchwały o przyjęciu GPR – stanowi akt prawa miejscowego.

Wdrożenie SSR umożliwia wykorzystanie na obszarze rewitalizacji szeregu specjalnych instrumentów. Instrumenty te mogą być wykorzystane przez gminę już w momencie podjęcia uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (zachowują ważność przez okres maksymalnie dwóch lat lub do czasu ustanowienia SSR) lub wraz z wprowadzeniem SSR. Instrumentami, które mogą być ustanowione już na etapie uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji są:

- prawo pierwokupu na rzecz gminy wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji,
- zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy dla wszystkich lub wybranych zmian sposobu zagospodarowania terenu.

W przypadku ustanowienia SSR gmina zyskuje dodatkowe instrumenty obowiązujące z mocy prawa, a wśród nich:

- budowę lub przebudowę budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego (art. 27 ustawy o rewitalizacji),
- podwyższenie stawki podatku od nieruchomości niezabudowanych, które przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową, usługową lub mieszaną,
- udzielenie dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nieobjętych wpisem do rejestru zabytków,
- opróżnienie lokalu i przeniesienie lokatora do lokalu zamiennego na czas wykonywania robót budowlanych w trybie decyzji administracyjnej lub wojewody,
- ułatwienia w zamówieniach publicznych, których przedmiotem są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w GPR oraz wykonywane na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji, jeżeli zamówienia te udzielane są: przez gminę lub gminne jednostki organizacyjne organizacjom pozarządowym lub spółdzielniom socjalnym, a przedmiot zamówienia należy do działalności statutowej wykonawcy lub w celu aktywizacji osób mających miejsce zamieszkania na obszarze SSR.

Gmina może korzystać także z innych regulacji ustawy o rewitalizacji.

1.2.7. Efekty rewitalizacji

Najtrudniejszym elementem badania z zakresu rewitalizacji jest ocena jej efektów. Wśród problemów, które należy rozważyć przy definiowaniu metodologii pomiaru efektów rewitalizacji, należy uwzględnić:

- różny czas realizacji zamierzonych działań rewitalizacyjnych,
- odmienny czas oceny prowadzonych efektów rewitalizacyjnych,

- wielość i różnorodność zdiagnozowanych na danym terenie problemów,
- duża liczba i różnorodność planowanych do zrealizowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- relatywność oceny trudności sytuacji (nawet dla tych samych problemów w różnych gminach),
- różna skala realizowanych działań wynikająca z wielkości gminy, wielkości obszaru rewitalizacji oraz jego specyficznych charakterystyk,
- dowolność definiowania celów rewitalizacji,
- dowolność doboru mierników oceny realizacji zamierzonych działań,
- stopień zaangażowania podmiotów z obszaru rewitalizacji,
- wielokierunkowość oddziaływania prowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (jedno przedsięwzięcie może oddziaływać na kilka obszarów interwencji),
- czynniki niezależne od podejmowanych działań na obszarze rewitalizacji.

Oceny rewitalizacji w prowadzonym badaniu dokonano poprzez zdefiniowanie i pomiar wymiernych, bezpośrednich efektów prowadzonych działań rewitalizacyjnych w 5 obszarach interwencji. Pozwala to na określenie, jakie działania realizowane były w gminach oraz umożliwia pomiar ich bezpośrednich efektów. Zaproponowane podejście badawcze możliwe jest do realizacji bez względu na przyjęty cykl badania. Mocną jego stroną jest także niezależność od prowadzonych w gminie prac mających na celu ocenę działań w kontekście indywidualnych i unikatowych celów rewitalizacji. W podejściu tym nie jest wymagana wiedza ekspercka. Podstawą jest bieżąca informacja na temat prowadzonych na obszarze rewitalizacji działań. Cecha ta pozwala na coroczne przygotowywanie zestawu danych (formularza) na potrzeby sprawozdawczości statystycznej przez osoby bezpośrednio zajmujące się zadaniami rewitalizacyjnymi w gminie.

Definiując mierniki efektów rewitalizacji szczególną uwagę zwrócono na te z nich, które korespondują z najczęściej pojawiającymi się w gminach problemami i odpowiadającymi im działaniami. W tabeli 3. zestawiono uwzględnione w badaniu mierniki bezpośrednich efektów przedsięwzięć rewitalizacyjnych z problemami stanowiącymi podstawę wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Przy czym należy zaznaczyć, że zdefiniowane problemy mogą dotyczyć obszaru w pełni pokrywającego się w z obszarem rewitalizacji lub obszarem od niego większym (w sytuacji, gdy obszar rewitalizacji został wyznaczony jedynie na części obszaru zdegradowanego).

Tabela 3. Zestawienie najważniejszych problemów obszaru zdegradowanego z odpowiadającymi im wymiernymi efektami przedsięwzięć rewitalizacyjnych – propozycja podejścia badawczego

Wybrane problemy obszaru zdegradowanego	Bezpośrednie i mierzalne efekty przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Inne informacje z badania
SPOŁECZNE	–	liczba przedsięwzięć o charakterze społecznym w trakcie realizacji lub zakończonych, wartość środków przeznaczonych na rozwiązywanie bezpośrednio dotyczące niwelowania problemów społecznych
poziom bezrobocia	liczba uczestników zajęć z zakresu aktywizacji zawodowej (np. w ramach kursów i szkoleń)	–
poziom ubóstwa	liczba osób, którym udzielono pomocy (np. stypendia, dożywianie, inne formy pomocy, pomoc osobom bezdomnym)	–

poziom edukacji	liczba przeprowadzonych zajęć, szkoleń, warsztatów lub podobnych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym lub rozwojowym (innych niż zawodowe) lub sportowo-rekreacyjnym	-
poziom aktywności społecznej	liczba przeprowadzonych zajęć, szkoleń, warsztatów lub podobnych przedsięwzięć ogółem	-
poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	liczba przeprowadzonych zajęć, szkoleń, warsztatów lub podobnych przedsięwzięć o charakterze kulturalnym	-
sytuacja demograficzna	liczba przeprowadzonych zajęć, szkoleń, warsztatów lub podobnych przedsięwzięć skierowanych do osób starszych lub dzieci i młodzieży	zmiana liczby ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji
GOSPODARCZE	-	liczba przedsięwzięć o charakterze gospodarczym w trakcie realizacji lub zakończonych, wartość środków przeznaczonych na rozwiązywania bezpośrednio dotyczące niwelowania problemów gospodarczych
stopień przedsiębiorczości	liczba utworzonych miejsc pracy, liczba podmiotów gospodarczych, które rozpoczęły działalność w lokalach użytkowych na obszarze rewitalizacji	-
kondycja lokalnych przedsiębiorstw	liczba podmiotów gospodarczych, które skorzystały z bezpośrednich form pomocy (szkolenia, dofinansowanie)	-
ŚRODOWISKOWE	-	liczba przedsięwzięć o charakterze środowiskowym w trakcie realizacji lub zakończonych, wartość środków przeznaczonych na rozwiązywania bezpośrednio dotyczące niwelowania problemów związanych ze środowiskiem
przekroczenie standardów jakości powietrza	liczba mieszkań, w których wymieniono lub zainstalowano źródła ciepła (np. kolektory słoneczne, ogrzewanie gazowe) – z wyłączeniem sytuacji, gdy budynek został podłączony do sieci ciepłowniczej	liczba budynków, w których przeprowadzono prace mające na celu poprawę ich energooszczędności (np. termomodernizacja, podłączenie do sieci ciepłowniczej) (<i>mieralne efekty z obszaru technicznego</i>)
przekroczenie innych standardów jakości środowiska (np. hałasu)	liczba obiektów (ulic, placów) ze zmodernizowanym oświetleniem (energooszczędnym)	-

obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	liczba obiektów, w których zlikwidowano pokrycia azbestowe	-
PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNE	-	liczba przedsięwzięć o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym w trakcie realizacji lub zakończonych, wartość środków przeznaczonych na rozwiązywania bezpośrednio dotyczące niwelowania problemów przestrzenno-funkcjonalnych
stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną i/lub jej stan techniczny, poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do aktualnych funkcji obszaru	długość wyremontowanych/wybudowanych dróg, długość wyremontowanych/wybudowanych dróg lub ścieżek przeznaczonych dla ruchu rowerów, liczba wybudowanych lub wyremontowanych parkingów	-
stopień wyposażenia w infrastrukturę społeczną i/lub jej stan techniczny	liczba nowych budynków infrastruktury społecznej liczba budynków infrastruktury społecznej, w których przeprowadzono prace adaptacyjne lub remonty	-
jakość terenów publicznych i ich dostępność	powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych, liczba powstałych lub zmodernizowanych przestrzeni do uprawiania sportu lub rekreacji, liczba zrewitalizowanych przestrzeni wspólnych o otwartym charakterze jak podwórka, place, deptaki, nabrzeża, plaże, zazwyczaj wyposażonych w elementy małej architektury przeznaczonych do rekreacji	-
ponowne zagospodarowanie terenów typu brownfield	powierzchnia zrewitalizowanych terenów przemysłowych, kolejowych itp.	-
TECHNICZNE	-	liczba przedsięwzięć o charakterze technicznym w trakcie realizacji lub zakończonych, wartość środków przeznaczonych na rozwiązywania bezpośrednio dotyczące niwelowania problemów zaliczonych do grupy „techniczne”
stan techniczny budynków	liczba wyremontowanych budynków ogółem liczba budynków, które zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością	-

stan techniczny budynków mieszkalnych, w tym zabytków	liczba wyremontowanych budynków mieszkalnych, w tym posiadających status zabytku	–
stan techniczny budynków o przeznaczeniu innym niż mieszkalny, w tym zabytków	liczba wyremontowanych budynków o charakterze innym niż mieszkalny, w tym zabytkowych	–
funkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z budynków (w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska)	liczba budynków, w których przeprowadzono prace mające na celu poprawę ich energooszczędności (np. termomodernizacja, podłączenie do sieci ciepłowniczej)	liczba mieszkań, w których wymieniono lub zainstalowano źródła ciepła (np. kolektory słoneczne, ogrzewanie gazowe) – z wyłączeniem sytuacji, gdy budynek został podłączony do sieci ciepłowniczej (<i>mierzalne efekty z obszaru przestrzenno-funkcjonalnego</i>)

Źródło: Opracowanie własne.

Do każdego z obszarów interwencji dołączona została pozycja „inne”, pozwalająca gminie na podanie innych niż wskazane w formularzu badania efektów prowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

1.3. Zakres podmiotowy badania

Realizowane badanie jest badaniem pełnym. Podmiotem badania są wszystkie gminy w Polsce (w 2019 r. – 2477 gmin).

1.4. Odbiorcy danych

Rewitalizacja jako narzędzie polityki krajowej i lokalnej jest w centrum zainteresowania szerokiego grona odbiorców, m.in.:

- administracji rządowej, w tym ministerstw odpowiednich dla realizacji zadań z zakresu rewitalizacji i polityki rozwoju; zagadnienia rewitalizacji są wymieniane jako jeden z priorytetów rozwojowych m.in. w krajowych dokumentach strategicznych takich jak: *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020*, *Krajowa Polityka Miejska 2023*, *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* (w zakresie miejscowych planów rewitalizacji), *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*. Wyniki badania pilotażowego z zakresu rewitalizacji służą do monitorowania Krajowej Polityki Miejskiej;
- jednostek samorządu gminnego i wojewódzkiego jako podmiotów bezpośrednio zainteresowanych i odpowiedzialnych za kreowanie polityki i działań wzmacniających rozwój lokalny i regionalny;
- środowiska naukowego, w tym skupionego przy uczelniach oraz Komitecie Zagospodarowania Przestrzennego Kraju Polskiej Akademii Nauk;
- mieszkańców i innych podmiotów zainteresowanych tą tematyką.

Pozyskane dane mogą zostać wykorzystane do monitorowania realizacji zapisów dokumentów strategicznych o zasięgu krajowym, regionalnym i lokalnym oraz ewaluacji realizacji celów określonych w tych dokumentach. Ponadto mogą stanowić źródło informacji dla raportów i opracowań z zakresu szeroko dyskutowanej tematyki rewitalizacji, ale także gospodarki miejskiej, rozwoju obszarów wiejskich, ewaluacji działań o charakterze strategicznym, z zakresu polityki spójności i programów pomocowych, ekonomii społecznej czy gospodarki przestrzennej.

ROZDZIAŁ 2. Rodzaj i metoda badania

2.1. Badanie pilotażowe

Badanie z zakresu rewitalizacji nt. „Badanie w zakresie rewitalizacji miast i odnowy wsi oraz powierzchni publicznych w gminie w latach 2012-2014” po raz pierwszy zostało przeprowadzone na próbie gmin w 2015 roku. Wynikiem badania była weryfikacja metodyki i pozyskanie danych z lat 2012-2014 o powierzchni obszarów objętych rewitalizacją oraz liczbie ludności je zamieszkującej. Dodatkowo pozyskano informacje o dokumentach strategicznych stanowiących podstawę realizowanych działań. Badaniem objęto 212 jednostek (205 gmin i 7 dzielnic miasta stołecznego Warszawy), z tego:

- 169 gmin z województwa dolnośląskiego (a wśród nich 4 miasta na prawach powiatu),
- 36 miast liczących powyżej 100 tysięcy mieszkańców z innych województw,
- 7 dzielnic miasta stołecznego Warszawy.

W latach 2017-2018 przeprowadzono badanie na pełnej populacji gmin (2478 jednostek). Badanie to przygotowano w ramach pracy badawczej *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin*. Przeprowadzone zostało na formularzu statystycznym „Rewitalizacja w gminie” o symbolu REW metodą CAWI (*Computer Assisted Web Interview*). W efekcie pozyskano dane o aktywności gmin z zakresu rewitalizacji w latach 2015-2017. Celem tego badania był rozwój metodologii badania z zakresu rewitalizacji oraz pozyskanie danych z tego zakresu. Rekomendacją autorów badania była propozycja włączenia badania do Programu badań statystycznych statystyki publicznej, jako obowiązkowego sprawozdania cyklicznego. Wnioski z tego badania stały się podstawą do przygotowania ostatecznej wersji formularza statystycznego przedłożonego w niniejszym Zeszytcie metodologicznym.

Szczegółowe wnioski, które po badaniu przeprowadzanym w latach 2017-2018 wykorzystano do przygotowania niniejszego badania, zawiera Załącznik nr 4.

2.2. Prezentacja metody badania

2.2.1. Charakterystyka metody badania

Badanie realizowane jest z wykorzystaniem formularza elektronicznego *SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja* (metoda CAWI). Formularz badania skierowany jest do urzędów gmin, jako jednostek organizacyjnych, których przedmiotem działalności jest wsparcie wójta, burmistrza i prezydenta miasta w realizacji zadań, w tym tych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji oraz programów wyprowadzania obszarów ze stanu kryzysowego (programów rewitalizacji).

W badaniu pozyskiwane są dane dotyczące roku sprawozdawczego.

Badanie prowadzone jest w cyklu rocznym. Pierwsza edycja badania obejmuje rok sprawozdawczy 2020.

2.2.2. Powiązania z innymi badaniami statystyki publicznej

Informacje dotyczące partycypacji społecznej w zakresie rewitalizacji będą pozyskiwane w ramach formularza *SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami*. Na potrzeby tematyki rewitalizacji formularz dotyczący współdziałania z mieszkańcami rozszerzono o pytania:

- liczba konsultacji społecznych dotyczących rewitalizacji przed przyjęciem programu rewitalizacji, w trakcie realizacji programu rewitalizacji, po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji,

- funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji, liczba jego członków na dzień 31 XII (w tym członków będących przedstawicielami organizacji pozarządowych).

2.3. Źródła danych dla tworzenia kartoteki i ich rodzaje

Obowiązek sprawozdawczy nakładany jest na podmioty zgodnie z zapisami w Programie badań statystycznych statystyki publicznej.

Populacja do badania na formularzu SG-01 *Statystyka gminy: rewitalizacja* obejmuje wszystkie jednostki samorządu gminnego według stanu w roku badania. Dane o jednostkach sprawozdawczych pochodzą z Bazy Jednostek Statystycznych (BJS). BJS prowadzona jest zgodnie z art. 10 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2018 poz. 997, z późn. zm.) jako operat do badań statystycznych prowadzonych przez służby statystyki publicznej. Prowadzenie Bazy Jednostek Statystycznych jest też realizacją rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 177/2008 z dnia 20 lutego 2008 r., ustanawiającego wspólne ramy dla rejestrów przedsiębiorstw do celów statystycznych.

Baza Jednostek Statystycznych zapewnia:

- jednolity operat do wszystkich badań realizowanych przez GUS na zbiorowości jednostek ujętych w rozporządzeniu Rady Ministrów wprowadzającym coroczny program badań statystycznych statystyki publicznej (PBSSP),
- utrzymanie kompletnego, jednoznacznego i aktualnego opisu jednostek obserwowanych w różnych badaniach,
- poprawną organizację badania na etapie wyboru operatów i tworzenia kartotek.

Przeprowadzenie badania pełnego na wszystkich gminach w Polsce wymaga wyboru z BJS jednostek prawnych.

ROZDZIAŁ 3. Charakterystyka narzędzi zbierania danych

Badanie prowadzone jest na formularzu statystycznym o symbolu SG-01. Formularz składa się z siedmiu rozdziałów tematycznych. Wzór formularza SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego Zeszytu metodologicznego.

Struktura formularza obejmuje:

1. Informacje o jednostce badania (metryka badanej jednostki) w postaci danych o charakterze formalnym oraz danych teleadresowych (jej pełna wersja widoczna jest tylko w wersji elektronicznej).
2. Siedem działów tematycznych:
 - DZIAŁ 1. Aktywność samorządu gminnego w zakresie rewitalizacji
 - DZIAŁ 2. Obszar zdegradowany
 - DZIAŁ 3. Obszar rewitalizacji
 - DZIAŁ 4. Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji
 - DZIAŁ 5. Finansowanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji
 - DZIAŁ 6. Specjalne strefy rewitalizacji
 - DZIAŁ 7. Wybrane efekty rewitalizacji
3. Uwagi do formularza oraz szacunkowy czas przeznaczony na przygotowanie danych i wypełnienie formularza.

Narzędziem zbierania danych jest interaktywny formularz elektroniczny (on-line) zamieszczony na Portalu Sprawozdawczym na stronie GUS. Integralną częścią formularza elektronicznego są dołączone objaśnienia i definicje.

Formularz zawiera wbudowane procedury dynamicznie dostosowujące zakres pytań do udzielanych przez sprawozdawcę odpowiedzi (wyłączając te, które w danym przypadku nie są obowiązujące). Dodatkowo formularz ma wbudowane formuły pozwalające na częściowo automatyczną weryfikację wprowadzanych przez sprawozdawcę danych. Walidacja danych odbywa się także poprzez porównanie danych bieżących z danymi z poprzedniego okresu sprawozdawczego.

ROZDZIAŁ 4. Zmienne występujące w badaniu

4.1. Charakterystyka zmiennych w badaniu

Zgodnie z typologią opracowaną na potrzeby prezentacji danych w PBSSP pod tytułem „Wytyczne dla definiowania i wykorzystywania metadanych w modelach Systemu Metadanych Statystycznych (SMS)” występujące w kwestionariuszu badania zmienne mają charakter ilościowy i jakościowy.

Szczegółową listę zmiennych wykorzystanych w badaniu zawiera Załącznik nr 2.

Metodologia badania nie zakłada opracowywania wskaźników i tzw. podstawowych wielkości, które podawane są w komunikatach Prezesa GUS oraz nie zakłada stosowania kategorii pochodzących z systemów klasyfikacyjnych.

4.2. Definicje kluczowych pojęć

Poniżej przedstawiono definicje wybranych pojęć wykorzystanych w badaniu. Wersje angielskojęzyczne pojęć przedstawiono w Załączniku 5.

Rewitalizacja – to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

❖ Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2018 poz. 1398, z późn. zm.)

Obszar zdegradowany – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany powinien być ustanowiony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub co najmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy. W przypadku obszarów zdegradowanych uchwalonych zgodnie z ustawą o rewitalizacji, uchwały takie stanowią akt prawa miejscowego.

Obszar zdegradowany może zostać podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji

negatywnych zjawisk społecznych oraz innych (gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych).

❖ *Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2018 poz. 1398, z późn. zm.)*

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy. W przypadku obszarów zdegradowanych uchwalonych zgodnie z ustawą o rewitalizacji, uchwały takie stanowią akt prawa miejscowego.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Dopuszcza się istnienie większych obszarów w przypadku gmin, które prowadzą działania na podstawie innego niż program rewitalizacji dokumentu strategicznego (nie posiadają (gminnego) programu rewitalizacji).

Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Obszar rewitalizacji może objąć niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, w tym poportowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

❖ *Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2018 poz. 1398, z późn. zm.)*

Przedsięwzięcie z zakresu rewitalizacji - sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji - stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

Organizacja pozarządowa – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja lub stowarzyszenie, spełniająca warunki:

- 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytutem badawczym, bankiem lub spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną,
- 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Do organizacji pozarządowych zalicza się przede wszystkim stowarzyszenia (w tym ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe) i fundacje, ale są nimi także inne podmioty spełniające ww. definicję, np. organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, związki zawodowe.

❖ *Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2019 poz. 688.)*

Jednostka pomocnicza – ustanowiona przez radę gminy lokalna wspólnota samorządowa mieszkańców części gminy. Jednostki nie posiadają osobowości prawnej. Jednostka pomocnicza gminy stanowi strukturę społeczno-terytorialną, która przejmując na swoim terytorium realizację zadań publicznych, ułatwiając gminie wykonywanie jej zadań.

❖ *Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2019 poz. 506, z późn. zm.)*

Specjalne strefy rewitalizacji (SSR) to narzędzie ustanowione na podstawie art. 25 ustawy o rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia. SSR jest ustanawiana w drodze uchwały przez radę gminy na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Mogą z niej korzystać jedynie gminy posiadające GPR.

❖ *Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2018 poz. 1398, z późn. zm.)*

ROZDZIAŁ 5. Organizacja i zarządzanie procesem realizacji badania

5.1. Organizacja badania

Terminarz organizacji badania ustalany jest w Planie Opracowań Statystycznych.

Formularz udostępniony jest w formie elektronicznej na Portalu Sprawozdawczym. W urzędzie gminy, zgodnie z przyjętym trybem, dostęp do formularza elektronicznego zostaje przekazany osobie przygotowanej merytorycznie do wypełnienia formularza. Zadaniem tej osoby jest wprowadzenie danych i zatwierdzenie formularza, przy wcześniejszym ewentualnym skoordynowaniu procesu pozyskania danych od innych komórek organizacyjnych urzędu.

W trakcie przeprowadzania badania wysyłane są przez Portal Sprawozdawczy (PS) przypomnienia do jednostek o konieczności sporządzenia lub zakończenia wypełniania sprawozdania rozpoczętego. Do sprawozdawców, którzy nie wypełnili sprawozdania w terminie, wysyłane są monity przypominające o nałożonym obowiązku. Dane ze sprawozdań, które napływają pocztą, są rejestrowane przez statystyków w PS lub w Systemie Pozyskiwania, Przetwarzania i Integracji Danych Statystycznych (SPDS).

Pozyskiwanie danych za pośrednictwem Portalu Sprawozdawczego pozwala przyspieszyć proces kontroli jakości zbioru oraz umożliwia bieżące informowanie sprawozdawcy o ewentualnych błędach. Dane z Portalu Sprawozdawczego są cyklicznie transferowane do SPDS, w trakcie przeprowadzania badania, celem bieżącej weryfikacji napływających danych.

Kontrola poprawności i jakości danych odbywa się na dwóch poziomach. Wstępna kontrola jest prowadzona na etapie wypełniania jednostkowego sprawozdania, w jej trakcie sprawdzana jest poprawność logiczno-rachunkowa wprowadzonych danych oraz spójność powiązanych elementów z różnych części formularza. Pierwsza analiza danych odbiegających od przyjętych założeń przeprowadzana jest w Portalu Sprawozdawczym. Pogłębiona analiza takich danych odbywa się w SPDS poprzez weryfikację zasadności wprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą uwag i wyjaśnień.

5.2. Określenie roli jednostki autorskiej i jednostek współpracujących

Jednostką autorską badania, odpowiedzialną za organizację i przygotowanie opracowania oraz zbieranie i przetwarzanie danych jest Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Przy realizacji zadań związanych z realizacją badania Urząd Statystyczny we Wrocławiu współpracuje z Centrum Informatyki Statystycznej GUS oraz Departamentem Badań Przestrzennych i Środowiska GUS.

Urząd Statystyczny we Wrocławiu specjalizuje się w realizacji zadań ogólnokrajowych wykonywanych na rzecz statystyki publicznej w zakresie prowadzenia badań statystycznych dotyczących samorządu terytorialnego. W ramach specjalizacji Urzędu prowadzone są badania dotyczące: organów samorządu, transportu, leśnictwa i ochrony środowiska, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, środków trwałych oraz odpadów komunalnych.

Autorem SPDS jest Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Opracowanie realizowane jest pod systemem operacyjnym Windows, z wykorzystaniem pakietu Net Framework 2.0 w nowym podsystemie SPDS przy użyciu technologii Citrix.

Zadania realizowane przez US Wrocław:

- opracowanie harmonogramu badania,

- opracowanie i zatwierdzenie zestawu danych (formularza),
- opracowanie założeń do Portalu Sprawozdawczego i Systemu Informatycznego Badania,
- opracowanie merytoryczne struktury wyjściowej bazy danych oraz jej weryfikacja,
- przygotowanie algorytmu do wyboru kartoteki,
- wygenerowanie ogólnopolskiej kartoteki,
- testy wersji elektronicznej,
- monitorowanie i analiza kompletności zbioru,
- zasilenie SPDS,
- kontrola, analiza, wyjaśnianie błędów i korekta zbioru danych,
- rejestracja danych w SPDS wpływających po zakończeniu edycji badania na PS,
- sporządzenie i zatwierdzenie zbioru wynikowego,
- sporządzenie raportu jakości i raportu z przebiegu badania,
- przekazanie zbiorów do Informatycznej Składnicy Ogólnopolskich Danych Statystycznych.

Zadania realizowane przez Centrum Informatyki Statystycznej GUS:

- opracowanie wersji elektronicznej formularza na PS i przekazanie do testów do US Wrocław,
- opracowanie ostatecznej wersji elektronicznej formularza na PS (po testowaniu),
- import ogólnopolskiej kartoteki badania do PS,
- wysłanie informacji z PS o badaniu do jednostek,
- udostępnienie sprawozdawcom wersji elektronicznej formularza na PS,
- zakończenie edycji badania w Portalu Sprawozdawczym.

Zadania realizowane przez Departament Badań Przestrzennych i Środowiska GUS

- konsultacje i wsparcie merytoryczne na wszystkich etapach przeprowadzenia badania.

ROZDZIAŁ 6. Sposób prezentacji danych

1. Przewiduje się prezentację wyników badania w podanych niżej formach: Publikowane są tablice wynikowe w formie elektronicznej.

W tablicach wynikowych stosuje się następujące grupowania jednostek:

- podział terytorialny kraju - województwa, powiaty, gminy: miejskie (w tym miasta na prawach powiatu); miejsko-wiejskie; wiejskie;
 - podział według NUTS 2016 (makroregiony, regiony, podregiony) oraz według jednostek TERYT (województwa, powiaty, gminy według typu).
2. Dane są opracowywane i publikowane w serii *Opracowania Sygnalne* w każdym roku, w którym realizowane jest badanie oraz *Analizy statystyczne* co trzeci cykl badania.
 3. Wybrane dane pozyskane w badaniu przekazywane są do Banku Danych Lokalnych, po każdej edycji badania.

ROZDZIAŁ 7. Ewaluacja badania

Ewaluacja badania odbywa się w następujących etapach:

1. Weryfikacja merytoryczna dotycząca aktualności zakresu informacyjnego formularza badania i objaśnień;
2. Końcowa kontrola kompletności i jakości danych kończąca się przygotowaniem raportu z przebiegu badania, który zawierają informacje o:
 - metodyce badania wraz z formularzem i objaśnieniami do formularza,
 - systemie pomocy,
 - organizacji badania,
 - funkcjonalności formularza on-line wraz założeń do kontroli,
 - systemie informatycznym;
3. Opracowanie raportu jakości badania, który składa się z:
 - 3.1. Metryki badania
 - 3.2. Uwag wstępnych
 - 3.3. Analizy poszczególnych komponentów jakości:
 - przydatności danych
 - dokładności danych
 - terminowości i punktualność danych
 - dostępności i przejrzystość danych
 - porównywalności danych
 - spójności danych
 - kosztów i obciążenia respondentów
 - poufności, transparentności i bezpieczeństwa danych
 - 3.4. Wniosków z badania wraz z rekomendacjami dla przyszłych badań.

Na podstawie raportu z badania i raportu jakości autorzy badania wprowadzają niezbędne zmiany przed każdą kolejną edycją badania.

Podstawą ewaluacji są zapisy Zarządzenia wewnętrznego nr 35 Prezesa GUS z 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych statystyki publicznej.

Bibliografia

Ustawy i akty regulujące

- 1) Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2018 poz. 1398, z późn. zm.)
- 2) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2019 poz. 506, z późn. zm.)
- 3) Wytyczne Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016).

Dokumenty strategiczne

Krajowa Polityka Miejska 2023, Warszawa 2015

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, Warszawa 2010

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Warszawa 2011

Literatura

Lisowska A., Ochmański A., *Rewitalizacja a rozwój społeczno-gospodarczy miast (wybrane przykłady)*, Studia Miejskie tom 23 (2016), s. 117-140.

Matecka K. (2012), *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych jako czynnik rozwoju lokalnego*, Studia i Materiały Towarzystwa Naukowego Nieruchomości vol. 20 nr 2, Olsztyn.

Muzioł-Węćławowicz A. (2009), *Rewitalizacja dzielnic śródmiejskich*, [w:] *Przestrzenne aspekty rewitalizacji – śródmieścia, blokowiska, tereny przemysłowe, pokolejowe*, Rewitalizacja miast polskich, Jarczewski W. (red.), tom 4, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

Ostręga A., Uberman R. (2005), *Formalnoprawne problemy rewitalizacji terenów przemysłowych, w tym pogórnicych*, „Górnictwo i Geoinżynieria”, Zeszyt 4/rok 29.

Prusik M., Źróbek R. (2014), *Wielowymiarowość procesu rewitalizacji w ujęciu metodycznym*, *Acta Sci. Pol., Administratio Locorum* 13(3) 2014, 69-78.

Romańczyk K. (2018), *Pułapki rewitalizacji. Przypadek Krakowa*, *Studia Regionalne i Lokalne* Nr 4(74)/2018, DOI: 10.7366/1509499547401.

Turała M. (2005), *Instrumenty finansowe procesu rewitalizacji*. *Problemy Zarządzania* 4/2005, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Wallis A. (1990), *Socjologia przestrzeni*, Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa [za:] Matecka K. (2012), *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych jako czynnik rozwoju lokalnego*, Studia i Materiały Towarzystwa Naukowego Nieruchomości vol. 20 nr 2, Olsztyn.

4. Czy w wyniku aktualizacji zmianie uległy (proszę udzielić odpowiedzi w każdym wierszu):				
4.1. lista przedsięwzięć	TAK	1	NIE	2
4.2. obszar rewitalizacji	TAK	1	NIE	2
4.3. środki finansowe przewidziane na rewitalizację	TAK	1	NIE	2
4.4. inne elementy (jakie?)	TAK	1	NIE	2

DZIAŁ 2. OBSZAR ZDEGRADOWANY

1. Czy na obszarze Państwa gminy został wyznaczony obszar zdegradowany?	TAK	1	⇒ proszę podać rok	
	NIE	2		

2. Jaka była powierzchnia obszaru zdegradowanego na terenie Państwa gminy w momencie jego wyznaczenia? (w ha)	
--	--

3. Proszę podać liczbę wyznaczonych podobszarów dla obszaru zdegradowanego	
---	--

4. Ile osób zamieszkiwało obszar zdegradowany w momencie jego wyznaczenia?	
---	--

5. Jaką metodę wykorzystano do ustalenia liczby ludności na obszarze zdegradowanym? Proszę wybrać jedną odpowiedź.	
zameldowani na stałe	1
zameldowani na stałe i zameldowani czasowo	2
inna metoda (jaka?)	3

6. Proszę określić stopień wpływu wymienionych czynników na zaklasyfikowanie obszaru jako zdegradowanego: Proszę ocenić w skali 0-3, gdzie: 0 - brak wpływu lub zjawisko nie zostało uwzględnione w ocenie, 1 - mały wpływ, 2 - umiarkowany wpływ, 3 - duży wpływ.				
6.1. społeczne				
6.1.1. poziom bezrobocia	0	1	2	3
6.1.2. poziom ubóstwa	0	1	2	3
6.1.3. poziom przestępczości lub innych elementów bezpieczeństwa publicznego	0	1	2	3
6.1.4. poziom edukacji	0	1	2	3
6.1.5. poziom aktywności społecznej	0	1	2	3
6.1.6. poziom uczestnictwa w życiu publicznym	0	1	2	3
6.1.7. poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	0	1	2	3
6.1.8. sytuacja demograficzna	0	1	2	3
6.1.9. inne (jakie?)	0	1	2	3

6.2. gospodarcze					
6.2.1.	stopień przedsiębiorczości	0	1	2	3
6.2.2.	kondycja lokalnych przedsiębiorstw	0	1	2	3
6.2.3.	inne (jakie?)	0	1	2	3
6.3. środowiskowe					
6.3.1.	przekroczenie standardów jakości powietrza	0	1	2	3
6.3.2.	przekroczenie innych standardów jakości środowiska (np. hałasu)	0	1	2	3
6.3.3.	obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	0	1	2	3
6.3.4.	inne (jakie?)	0	1	2	3
6.4. przestrzenno-funkcjonalne					
6.4.1.	stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną i/lub jej stan techniczny	0	1	2	3
6.4.2.	stopień wyposażenia w infrastrukturę społeczną i/lub jej stan techniczny	0	1	2	3
6.4.3.	poziom dostosowania rozwiązań urbanistycznych do aktualnych funkcji obszaru	0	1	2	3
6.4.4.	poziom obsługi komunikacyjnej	0	1	2	3
6.4.5.	jakość terenów publicznych i ich dostępność	0	1	2	3
6.4.6.	ponowne zagospodarowanie terenów typu brownfield (tereny przemysłowe i inne)	0	1	2	3
6.4.7.	inne (jakie?)	0	1	2	3
6.5. techniczne					
6.5.1.	stan techniczny budynków mieszkalnych o statusie zabytku	0	1	2	3
6.5.2.	stan techniczny budynków innych niż mieszkalne posiadających status zabytku	0	1	2	3
6.5.3.	stan techniczny innych budynków mieszkalnych nieposiadających statusu zabytku	0	1	2	3
6.5.4.	stan techniczny innych budynków niż mieszkalne nieposiadających statusu zabytku	0	1	2	3
6.5.5.	funkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z budynków (w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska)	0	1	2	3
6.5.6.	inne (jakie?)	0	1	2	3

DZIAŁ 3.OBSZAR REWITALIZACJI

1. Jaka była powierzchnia obszaru rewitalizacji na terenie Państwa gminy?		
Stan w dniu 31 XII (w ha)		
2. Proszę podać powierzchnię obszaru objętego rewitalizacją według następujących typów:		
Stan w dniu 31 XII (w ha)		
2.1.	tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi w mieście	

2.2.	tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi na wsi	
2.3.	tereny zieleni (parki, zieleńce, cmentarze)	
2.4.	tereny niezamieszkałe zabudowane (np. przemysłowe, powojkowe, pokolejowe, popegeerowskie)	
2.5.	pozostałe tereny niezamieszkałe (np. użytki rolne, lasy, nieużytki)	

3. Proszę podać liczbę wyznaczonych podobszarów obszaru rewitalizacji Stan w dniu 31 XII	
--	--

4. Proszę podać informacje nt. ludności w Państwa gminie: (w osobach)	w momencie uchwalenia obszaru / programu rewitalizacji	stan w dniu 31 XII
4.1. liczba ludności gminy ogółem		
4.2. liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji		

DZIAŁ 4. PRZEDSIĘWZIĘCIA Z ZAKRESU REWITALIZACJI

1. Liczba przedsięwzięć	Ogółem	Przedsięwzięcia, dla których dominują interwencje w obszarze:				
		społeczny	gospodarczy	środowiskowy	przestrzennofunkcyjny	techniczny
	1	2	3	4	5	6
1 Zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR	01					
1.1. dla których liderem była gmina	02					
1.2. rozpoczęte/realizowane w roku sprawozdawczym	03					
1.2.1. w tym dla których liderem była gmina	04					
1.3. zakończone w roku sprawozdawczym	05					
1.3.1. w tym: dla których liderem była gmina	06					
1.3.2. posiadające dofinansowanie z UE	07					

2. Liderzy (wnioskodawcy) przedsięwzięć zaplanowanych w GPR/PR (poza gminą i jej jednostkami organizacyjnymi)	
2.1. liczba innych jednostek sektora publicznego	
2.2. liczba podmiotów spoza sektora publicznego ogółem	
2.2.1. liczba wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych	
2.2.2. liczba organizacji pozarządowych lub podmiotów zrównanych z nimi w prawach	

DZIAŁ 5. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU REWITALIZACJI

1. Szacunkowe środki finansowe zaplanowane na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w GPR/PR na cały okres realizacji według źródeł pochodzenia (w zł)	
1.1. ogółem	
w tym pochodzące:	
1.1.1. z budżetu Unii Europejskiej	
1.1.2. z budżetu gminy	
1.1.3. ze źródeł prywatnych (w tym w formie środków zwrotnych)	

2. Szacunkowe środki finansowe zaplanowane na przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w GPR/PR na cały okres realizacji według obszarów interwencji (w zł; zgodnie z przypisaniem przedsięwzięć w Dziale 4. wiersz 1.01)	
2.1. społeczny	
2.2. gospodarczy	
2.3. środowiskowy	
2.4. przestrzenno-funkcjonalny	
2.5. techniczny	

3. Środki finansowe wydatkowane w roku sprawozdawczym przez gminę na przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w GPR/PR (w zł)			
3.1. ogółem		⇒ w tym inwestycyjne	
3.1.1. w tym środki z budżetu Unii Europejskiej			
3.1.2. w tym przekazane w formie dotacji organizacjom pozarządowym lub podmiotom zrównanym z nimi w prawach			

DZIAŁ 6. SPECJALNE STREFY REWITALIZACJI I MECHANIZMY SPECJALNEJ STREFY REWITALIZACJI

1. Czy według stanu na dzień 31 XII obowiązywała w Państwa gminie specjalna strefa rewitalizacji zgodnie z ustawą o rewitalizacji?	TAK	1
	NIE	2

2. Proszę wskazać, które mechanizmy specjalnej strefy rewitalizacji zostały przez Państwa wykorzystane (dotyczy gmin, które wprowadziły mechanizmy 2.1. lub 2.2. na podstawie zapisów uchwały rady gminy)
--

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji lub powołały w drodze uchwały specjalną strefę rewitalizacji):				
2.1. zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy	TAK	1	NIE	2
2.2. prawo pierwokupu nieruchomości przez gminę	TAK	1	NIE	2
2.3. budowa lub przebudowa budynków społecznego budownictwa czynszowego	TAK	1	NIE	2
2.4. podwyższenie stawki podatku od nieruchomości niezabudowanych, które przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową, usługową lub mieszaną	TAK	1	NIE	2
2.5. udzielenie dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nie objętych wpisem do rejestru zabytków	TAK	1	NIE	2
2.6. opróżnienie lokalu i przeniesienie lokatora do lokalu zamiennego w trybie decyzji administracyjnej lub wojewody	TAK	1	NIE	2
2.7. ułatwienia w zamówieniach publicznych	TAK	1	NIE	2
2.8. inne (jakie?)	TAK	1	NIE	2

DZIAŁ 7. WYBRANE EFEKTY REWITALIZACJI

1. Proszę wskazać efekty prowadzonych w roku sprawozdawczym wybranych działań rewitalizacyjnych według obszarów interwencji	Czy realizowano odpowiadające miernikowi działania?					Proszę podać wartość
1.1. społeczne						
1.1.1. liczba osób, którym udzielono pomocy (np. stypendia, dożywianie, inne formy pomocy, pomoc osobom bezdomnym)	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.2. liczba uczestników zajęć z zakresu aktywizacji zawodowej (np. w ramach kursów i szkoleń)	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.3. liczba przeprowadzonych zajęć, szkoleń, warsztatów lub podobnych przedsięwzięć ogółem	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.3.1. w tym skierowanych do osób starszych	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.3.1.2. w tym skierowanych do dzieci i młodzieży	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.3.2.1. z ogółem kulturalnych	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.3.2.2. z ogółem edukacyjnych i rozwojowych (innych niż zawodowe)	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.3.2.3. z ogółem sportowo-rekreacyjnych lub krajoznawczych	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.1.4. inne (jakie?)	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.2. gospodarcze						
1.2.1. liczba utworzonych miejsc pracy	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.2.2. liczba podmiotów gospodarczych, które skorzystały z bez-pośrednich form pomocy (szkolenia, dofinansowanie)	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.2.3. liczba podmiotów gospodarczych, które rozpoczęły działalność w lokalach użytkowych na obszarze rewitalizacji	NIE	2	TAK	1	⇒	
1.2.4. inne (jakie?)	NIE	2	TAK	1	⇒	

1.3. środowiskowe						
1.3.1.	liczba obiektów (ulic, placów) ze zmodernizowanym oświetleniem (energooszczędnym)	NIE	2	TAK	1	⇒
1.3.2.	liczba obiektów, w których zlikwidowano pokrycia azbestowe	NIE	2	TAK	1	⇒
1.3.3.	liczba mieszkań, w których wymieniono źródła ciepła (np. kolektory słoneczne, ogrzewanie gazowe) – z wyłączeniem sytuacji, gdy budynek został podłączony do sieci ciepłowniczej	NIE	2	TAK	1	⇒
1.3.4.	inne (jakie?)	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4. przestrzenno-funkcjonalne						
1.4.1.	liczba nowych budynków infrastruktury społecznej	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.2.	liczba budynków infrastruktury społecznej, w których przeprowadzono prace adaptacyjne lub remonty (z wyłączeniem prac termomodernizacyjnych uwzględnionych w pkt. 1.5.)	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.3.	powierzchnia zrewitalizowanych terenów brownfield (m.in. przemysłowych, pokolejowych)	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.4.	długość wyremontowanych/wybudowanych dróg w km	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.5.	liczba wybudowanych lub wyremontowanych parkingów	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.6.	długość wyremontowanych/wybudowanych dróg lub ścieżek przeznaczonych dla ruchu rowerów w km	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.7.	powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych w ha	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.8.	liczba powstałych lub zmodernizowanych przestrzeni do uprawiania sportu lub rekreacji	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.9.	liczba zrewitalizowanych przestrzeni wspólnych o otwartym charakterze, jak podwórka, place, deptaki, nabrzeża, plaże, zazwyczaj wyposażonych w elementy małej architektury przeznaczonych do rekreacji	NIE	2	TAK	1	⇒
1.4.10.	inne (jakie?)	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5. techniczne (z wyłączeniem działań dotyczących budynków infrastruktury społecznej i technicznej uwzględnionych w pkt. 1.4.)						
1.5.1.	liczba wyremontowanych budynków zabytkowych	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5.1.1.	w tym mieszkalnych	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5.2.	liczba wyremontowanych budynków nieposiadających statusu zabytku	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5.2.1.	w tym mieszkalnych	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5.3.	z ogółu liczba budynków (należy uwzględnić także budynki wykazane w punktach 1.5.1. oraz 1.5.2.), w których przeprowadzono prace mające na celu poprawę ich energooszczędności (np. termomodernizacja, podłączenie do sieci ciepłowniczej)	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5.4.	liczba budynków, które zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością	NIE	2	TAK	1	⇒
1.5.5.	inne (jakie?)	NIE	2	TAK	1	⇒

1. Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na przygotowanie danych dla potrzeb wypełnienia formularza	
---	--

2. Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na wypełnienie formularza	
--	--

Dział 2. OBSZAR ZDEGRADOWANY

Wypełniają wszystkie gminy.

W punkcie 2. należy podać powierzchnię obszaru zdegradowanego na terenie gminy w hektarach ustanowioną na podstawie uchwały rady gminy o ustanowieniu obszaru zdegradowanego, w przypadku braku takiej uchwały należy podać powierzchnię wskazaną w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy (np. w PR, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju gminy itp.).

W sytuacji, gdy w dokumentach zamiast powierzchni jest podany zasięg, np. gminy, sołectwa, ulic, należy podać szacunkową wartość ich powierzchni.

W punkcie 3. należy podać liczbę wydzielonych podobszarów dla terenu zdegradowanego (w przypadku GPR zgodnie z przepisami art. 9 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, w pozostałych przypadkach stosując analogiczne podejście). Jeśli nie wydzielono podobszarów, należy wpisać wartość „1” (jako jeden obszar zdegradowany).

Punkt 6. odnosi się do pięciu obszarów interwencji zgodnie z podziałem zastosowanym w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, które dotyczą problemów o charakterze:

- społecznym dotyczących m.in.: wysokiego poziomu bezrobocia, ubóstwa, wysokiego poziomu przestępczości lub innych problemów związanych z bezpieczeństwem publicznym, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu aktywności społecznej jako elementu kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, sytuacji demograficznej w szczególności związanej z procesami depopulacji lub problemem osób starszych, niewystarczającej oferty dla osób młodych, czy innych grup wiekowych;
- gospodarczym obejmujących m.in. problemy niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- środowiskowym odnoszących się do problemów związanych m.in. z przekroczeniem standardów jakości powietrza lub innych standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnym dotyczących m.in.: niewystarczającego wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny z uwzględnieniem dostępu do podstawowych usług lub ich niską jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do aktualnych funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, w szczególności terenów zielonych, a także potrzeba zagospodarowania terenów zabudowanych poprzemysłowych, portowych, pokolejowych, powojskowych, popegeerowskich (tereny typu brownfield);
- technicznym obejmujących m.in. zły stanu techniczny budynków, w tym mieszkalnych ze szczególnym uwzględnieniem budynków posiadających status zabytków, niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z budynków w szczególności dotyczących energooszczędności i ochrony środowiska.

W ocenie należy uwzględnić wnioski z diagnozy poprzedzającej ustanowienie obszaru zdegradowanego. Ocena ma charakter ekspercki i dokonywana jest w 4-stopniowej skali, przy czym wariant „0” odpowiada sytuacji, gdy dany problem nie wystąpił na obszarze lub nie był brany pod uwagę w diagnozie obszaru zdegradowanego. W przypadku kilku podobszarów należy podać uśrednioną ocenę sytuacji dla wszystkich obszarów jednocześnie (przy uśrednianiu oceny zaleca się obok natężenia problemu uwzględnienie także zasięgu jego występowania).

Jeżeli ocena problemu w diagnozie obejmuje swoim zasięgiem kilka z wymienionych w formularzu badania problemów należy powielić ocenę dla każdego z wymienionych w formularzu problemów, np. gdy gmina dysponuje ogólnym miernikiem stanu technicznego budynków, bez podziału na mieszkalne i niemieszkalne, stosowną ocenę powieliła w punktach 6.5.1. oraz 6.5.3. a w przypadku wystąpienia budynków zabytkowych (o takim samym poziomie natężenia problemów związanych z ich stanem technicznym) także w punktach 6.5.2. oraz 6.5.4.

Za budynki zabytkowe należy uznać obiekty wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2018 poz. 2067 z późn.zm.).

Dział 3. OBSZAR REWITALIZACJI

Wypełniają gminy posiadające GPR lub PR

W punkcie 1. należy podać powierzchnię obszaru rewitalizacji na terenie gminy w hektarach na podstawie uchwały rady gminy o ustanowieniu obszaru zdegradowanego lub obszaru rewitalizacji, a w przypadku braku takiej uchwały, należy podać powierzchnię wskazaną w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

W sytuacji, gdy w dokumentach zamiast powierzchni jest podany zasięg, np. gminy, sołectwa, ulic, należy podać szacunkową wartość ich powierzchni.

Podana w punkcie 1. powierzchnia rewitalizacji na terenie gminy powinna być równa sumie powierzchni wykazanych w wierszach od 2.1 do 2.5.

W punkcie 2.3 należy podać łączną powierzchnię terenów zieleni rozumianych jako tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, w szczególności: parki, zieleńce, bulwary, promenady, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcem kolejowym oraz obiektom przemysłowym zgodnie z art.5pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U.2018 poz.1614 z późn.zm.).

W punkcie 3. należy podać liczbę wydzielonych podobszarów dla terenu rewitalizacji (w przypadku GPR zgodnie z przepisami art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, w pozostałych przypadkach stosując analogiczne podejście). W przypadku, gdy nie wydzielono podobszarów, należy wpisać „1” (jako jeden obszar rewitalizacji).

Dział 4. PRZEDSIĘWZIĘCIA Z ZAKRESU REWITALIZACJI

Wypełniają gminy posiadające GPR lub PR

W punkcie 1. należy podać liczbę **przedsięwzięć rewitalizacyjnych** rozumianych jako sformalizowaną i zdefiniowaną w GPR/PR formę aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służącą realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Każde z przedsięwzięć powinno w PR lub GPR mieć nazwę, wskazane podmioty realizujące, szacowaną wartość.

W przypadku GPR należy uwzględnić liczbę przedsięwzięć podstawowych, dla których zdefiniowana została nazwa i wskazane zostały podmioty je realizujące, określono zakres realizowanych zadań, lokalizację oraz szacowaną wartość.

Dla PR przygotowanych na podstawie ustawy o samorządzie gminnym należy podać przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające, jeżeli stanowią samodzielne przedsięwzięcia, dla których zdefiniowana została nazwa i wskazane zostały podmioty je realizujące, określono zakres realizowanych zadań, lokalizację, a także szacowaną wartość.

W kolumnach od 2 do 6 (w ramach poszczególnych wierszy) należy podać liczbę przedsięwzięć, tak aby suma punktów dała ogólną liczbę przedsięwzięć wykazanych w kolumnie 1. **Każde przedsięwzięcie należy uwzględnić tylko 1 raz** wpisując je w wybranym obszarze, który wskazuje na dominujący i bezpośredni

obszar interwencji, nawet jeżeli efekty pośrednie podjętych działań będą widoczne w pozostałych obszarach.

Podział na kierunki działań (obszary interwencji) powinien być przeprowadzony zgodnie z przepisami art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji (zobacz Dział 2. niniejszych *Objaśnień*). Analogiczne podejście należy przyjąć na potrzeby podziału przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w PR sporządzonych na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. W przypadku, gdy PR jest zgodny z *Wytycznymi* Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. w zakresie rewitalizacji, należy podać liczbę projektów, o których mowa w Załączniku do wytycznych punkt 5. „Minimalna zawartość programu rewitalizacji”.

W punkcie 2. należy wykazać podmioty, które były odpowiedzialne za realizację planowanych w GPR lub PR przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji (liderów zgłaszających przedsięwzięcie do programu) niezależnie od źródła ich finansowania.

W liczbie innych jednostek sektora publicznego nie należy wykazywać jednostek organizacyjnych gminy.

Pod pojęciem **organizacji pozarządowych lub podmiotów zrównanych z nimi w prawach** należy rozumieć: fundacje i stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, podmioty wyznaniowe.

Dział 5. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU REWITALIZACJI

Wypełniają gminy posiadające GPR lub PR

W punkcie 1. i 2. należy wykazać, ujęte w GPR/PR, **szacowane środki finansowe na cały okres obowiązywania programu** na realizację przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji według źródeł pochodzenia oraz według obszarów interwencji odpowiadające danym z Działu 4.1.

W punkcie 3. należy wykazać środki finansowe **wydatkowane przez gminę w roku sprawozdawczym** (niezależnie od źródła pochodzenia), w tym finansowane ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Dział 6. SPECJALNE STREFY REWITALIZACJI I MECHANIZMY SPECJALNEJ STREFY REWITALIZACJI

Wypełniają gminy posiadające GPR uchwalony na podstawie ustawy o rewitalizacji.

W punkcie 1. należy podać informację o ustanowieniu specjalnej strefy rewitalizacji na podstawie art. 25 ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji lub chociaż na jednej podstrefie.

W punkcie 2. należy wskazać wykorzystane przez gminę narzędzia dostępne w SSR (spośród wymienionych w rozdziale 5. ustawy o rewitalizacji).

Gminy, które wprowadziły wybrane narzędzie na podstawie uchwały o ustanowieniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wypełniają tylko punkty 2.1. oraz 2.2, w sytuacji, gdy skorzystały z możliwości jakie oferuje:

- (dla punktu 2.1) art. 11 ust. 5 pkt 2 oraz art. 30 ustawy o rewitalizacji, dotyczący zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy dla wszystkich lub wybranych zmian sposobu zagospodarowania terenu,
- (dla punktu 2.2.) art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy o rewitalizacji dotyczący prawa pierwokupu na rzecz gminy nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

Gminy, które uchwały SSR, dodatkowo wypełniają punkty 2.3-2.8, wskazując, z których narzędzi skorzystały - odpowiednio odnoszących się do:

- (dla punktu 2.3.) art. 27 ustawy o rewitalizacji dotyczącego budowy lub przebudowy budynków społecznego budownictwa czynszowego,
- (dla punktu 2.4.) art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. d) ustawy o podatkach i opłatach lokalnych w zakresie stawek podatku od nieruchomości od gruntów położonych na terenach, dla których miejscowy plan

zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego,

- (dla punktu 2.5.) art. 35 ustawy o rewitalizacji dotyczącego udzielenia nieprzekraczającej 50% koniecznych nakładów dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nieobjętych wpisem do rejestru zabytków
- (dla punktu 2.6.) art. 28 i 29 ustawy o rewitalizacji dotyczącego możliwości opróżnienia lokalu i przeniesienia lokatora do lokalu zamiennego na czas wykonywania robót budowlanych w trybie decyzji administracyjnej lub wojewody,
- (dla punktu 2.7.) art. 36 ustawy o rewitalizacji dotyczącego ułatwień w zamówieniach publicznych, których przedmiotem są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w GPR oraz wykonywane na obszarze SSR, jeżeli zamówienia te udzielane są: przez gminę lub gminne jednostki organizacyjne organizacjom pozarządowym lub spółdzielniom socjalnym, a przedmiot zamówienia należy do działalności statutowej wykonawcy lub w celu aktywizacji osób mających miejsce zamieszkania na obszarze SSR,
- (dla punktu 2.8.) innych narzędzi, wynikających np. z art. 31, 33 ustawy o rewitalizacji.

Dział 7. WYBRANE EFEKTY REWITALIZACJI

Wypełniają gminy posiadające GPR lub PR

W **punkcie 1.** należy wykazać wymierne rezultaty zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W **kolumnie „Czy realizowano odpowiadające miernikowi działania”** należy zaznaczyć TAK za każdym razem, gdy w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych były realizowane (trwające lub zakończone) działania wymienione w danej pozycji.

W **kolumnie „Proszę podać wartość”** należy podać wartość w przypadku przedsięwzięć zakończonych w części odpowiadającej miernikowi. Przykładowo, jeżeli przedsięwzięcie polegało na wyremontowaniu świetlicy i organizacji warsztatów, przy czym w momencie badania zakończony został jedynie etap remontu świetlicy, należy w punkcie 1.4.1 zaznaczyć odpowiedź TAK i podać wartość „1”. Informację o przeprowadzonych warsztatach należy podać w roku, w którym rzeczywiście miały miejsce.

W **punktach 1.1.1. oraz 1.1.2.** należy uwzględnić rzeczywistą liczbę uczestników/korzystających zliczając uczestników dla każdego przedsięwzięcia niezależnie. Jedna osoba może korzystać z różnych form pomocy, a także jednocześnie może brać udział w kilku warsztatach lub tematycznym cyklu warsztatów (za każdym razem liczona jest jako jeden korzystający/uczestnik).

W **punkcie 1.1.3.** należy wykazać wszystkich przedsięwzięcia mające charakter spotkań lub warsztatów (wykładów), jeżeli w szczególności były skierowane do danej grupy wiekowej należy je także wykazać w punktach 1.1.3.1.1. i 1.1.3.1.2.

Te z przedsięwzięć z punktu 1.1.3. (niezależnie od grupy wiekowej, której były dedykowane) o charakterze:

- kulturalnym (np. spotkania autorskie, dożynki) należy dodatkowo wykazać w punkcie 1.1.3.2.1.;
- edukacyjnym lub rozwojowym (np. o tematyce zdrowotnej, kursów językowych, nauka szydełkowania, bezpieczeństwa) należy dodatkowo wykazać a punkcie 1.1.3.2.2.;
- sportowo-rekreacyjnym lub krajoznawczym (np. zajęcia ruchowe, wycieczki krajoznawcze) należy dodatkowo wykazać a punkcie 1.1.3.2.3.

W **punkcie 1.2.2.** należy zliczać przedsiębiorstwa niezależnie (tzn. dane przedsiębiorstwo należy wykazać tyle razy, z ilu form pomocy bezpośredniej skorzystało).

W **punktach 1.5.1.** należy uwzględnić budynki wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568).

W **punkcie 1.5.3.** należy wskazać liczbę wymienionych źródeł ciepła starej generacji opalanych paliwem stałym na przyjazne środowisku (np. kolektory słoneczne, systemy ogrzewania elektrycznego, kotły olejowe, kotły gazowe kondensacyjne, pompy ciepła powietrzne, pompy ciepła odbierające ciepło z gruntu lub wody).

Załącznik nr 2. Lista zmiennych w badaniu z formularza SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja

Zmienne jakościowe:

Prowadzenie działań rewitalizacyjnych dotyczących wyprowadzania obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, okres obserwacji - rok

Pierwszy rok obowiązywania gminnego programu rewitalizacji lub programu rewitalizacji wprowadzonego uchwałą rady gminy

Planowany końcowy rok realizacji gminnego programu rewitalizacji lub programu rewitalizacji

Aktualizacja gminnego programu rewitalizacji lub programu rewitalizacji

Aktualizacja listy przedsięwzięć, okres obserwacji – rok

Aktualizacja obszaru rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Aktualizacja środków finansowych przewidzianych na rewitalizację, okres obserwacji – rok

Aktualizacja innych elementów, okres obserwacji – rok

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze gminy, okres obserwacji – rok

Rok wyznaczenia obszaru zdegradowanego na obszarze gminy

Metoda wykorzystana do ustalenia liczby ludności na obszarze zdegradowanym, okres obserwacji – rok

Zaklasyfikowanie obszaru jako zdegradowanego na podstawie stopnia występowania negatywnych zjawisk, okres obserwacji – moment wyznaczenia obszaru zdegradowanego

Obowiązywanie specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Wykorzystanie zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Wykorzystanie prawa pierwokupu nieruchomości przez gminę na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Wykorzystanie budowy lub przebudowy budynków społecznego budownictwa czynszowego na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Wykorzystanie podwyższenia stawki podatku od nieruchomości niezabudowanych, które przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową, usługową lub mieszaną na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Udzielenie dotacji na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w budynkach nieobjętych wpisem do rejestru zabytków na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Opróżnienie lokalu i przeniesienie lokatora do lokalu zamiennego w trybie decyzji administracyjnej lub wojewody na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Wykorzystanie ułatwień w zamówieniach publicznych na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Wykorzystanie innych mechanizmów na obszarze specjalnej strefy rewitalizacji, okres obserwacji – rok

Zmienne ilościowe:

Powierzchnia obszaru zdegradowanego na terenie gminy w momencie jego ustanowienia, jednostka miary – ha, okres obserwacji – rok

Wyznaczone podobszary dla obszaru zdegradowanego w momencie jego ustanowienia, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Zamieszkujący obszar zdegradowany w momencie jego ustanowienia, jednostka miary – osoby, okres obserwacji – rok

Powierzchnia obszaru rewitalizacji na terenie gminy, jednostka miary – ha, okres obserwacji – 31 grudnia

Wyznaczone podobszary obszaru rewitalizacji, jednostka miary – szt., okres obserwacji – 31 grudnia

Ludność zamieszkująca obszar rewitalizacji, jednostka miary – osoby, okres obserwacji - moment wyznaczenia obszaru lub programu rewitalizacji, 31 grudnia

Ludność gminy ogółem, jednostka miary – osoby, okres obserwacji - moment wyznaczenia obszaru lub programu rewitalizacji, 31 grudnia

Przedsięwzięcia zaplanowane na cały okres obowiązywania gminnego programu rewitalizacji/programu rewitalizacji, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Liderzy (wnioskodawcy) przedsięwzięć zaplanowanych w GPR/PR, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Szacunkowe środki finansowe zaplanowane na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w GPR/PR na cały okres realizacji, jednostka miary – zł., okres obserwacji – okres obowiązywania GPR/PR

Środki finansowe wydatkowane w roku sprawozdawczym przez gminę na przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w GPR/PR, jednostka miary – zł., okres obserwacji – rok

Zmienne ilościowe i jakościowe

Osoby, którym udzielono pomocy (stypendia, dożywianie, inne formy pomocy, pomoc osobom bezdomnym), jednostka miary – osoby, okres obserwacji – rok

Uczestnicy zajęć z zakresu aktywizacji zawodowej, jednostka miary – osoby, okres obserwacji – rok

Przeprowadzone zajęcia, szkolenia, warsztaty lub podobne przedsięwzięcia, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Inne działania rewitalizacyjne prowadzone w roku sprawozdawczym, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Utworzone miejsca pracy, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Podmioty gospodarcze, które skorzystały z bez-pośrednich form pomocy (szkolenia, dofinansowanie), jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Podmioty gospodarcze, które rozpoczęły działalność w lokalach użytkowych na obszarze rewitalizacji, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Obiekty (ulice, place) ze zmodernizowanym oświetleniem (energooszczędnym), jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Obiekty, w których zlikwidowano pokrycia azbestowe, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Mieszkania, w których wymieniono lub zainstalowano źródła ciepła (np. kolektory słoneczne, ogrzewanie gazowe) – z wyłączeniem sytuacji, gdy budynek został podłączony do sieci ciepłowniczej, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Nowe budynki infrastruktury społecznej, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Budynki infrastruktury społecznej, w których przeprowadzono prace adaptacyjne lub remonty, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Powierzchnia zrewitalizowanych terenów brownfield (m.in. poprzemysłowych), jednostka miary – ha., okres obserwacji – rok

Długość wyremontowanych/wybudowanych dróg, jednostka miary – km, okres obserwacji – rok

Liczba wybudowanych lub wyremontowanych parkingów, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Długość wyremontowanych/wybudowanych dróg lub ścieżek przeznaczonych dla ruchu rowerów, jednostka miary – km, okres obserwacji – rok

Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych, jednostka miary – ha., okres obserwacji – rok

Powstałe lub zmodernizowane przestrzenie do uprawiania sportu lub rekreacji, jednostka miary – ha., okres obserwacji – rok

Zrewitalizowane przestrzenie wspólne o otwartym charakterze, jak podwórka, place, deptaki, nabrzeża, plaże, zazwyczaj wyposażonych w elementy małej architektury przeznaczonych do rekreacji, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Wyremontowane obiekty zabytkowe, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Wyremontowane budynki nieposiadających statusu zabytku, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Budynki (należy uwzględnić także budynki zabytkowe oraz zabytkowe mieszkalne), w których przeprowadzono prace mające na celu poprawę ich energooszczędności (np. termomodernizacja, podłączenie do sieci ciepłowniczej), jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Budynki, które zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, jednostka miary – szt., okres obserwacji – rok

Załącznik nr 3. Wykaz publikacji zgodnie z planem wydawniczym

Dane są opracowywane i publikowane w serii *Opracowania Sygnalne* w każdym roku, w którym realizowane jest badanie oraz *Analizy statystyczne* co trzeci cykl badania.

Załącznik nr 4. Informacje na temat wcześniejszych badań dotyczących rewitalizacji

Badanie pilotażowe „Rewitalizacja w gminie” przeprowadzone w latach 2017-2018 w ramach pracy badawczej *Dane statystyczne z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin* stało się podstawą do sformułowania ostatecznej wersji badania prowadzonego na formularzu statystycznym *SG-01 Statystyka gminy: rewitalizacja*.

Szczegóły dotyczące metodologii, struktury formularza, jakości zebranego materiału statystycznego oraz dane zgromadzone w badaniu „Rewitalizacja w gminie” dostępne są w Raporcie końcowym z badania zamieszczonym na stronach internetowych GUS.

Przygotowanie badania prezentowanego w niniejszym Zeszycie metodologicznym było możliwe dzięki wiedzy i doświadczeniu wypracowanym w trakcie realizacji badania pilotażowego. Wprowadzone po badaniu pilotażowym zmiany w strukturze formularza wynikały ze zdobytych doświadczeń oraz aktualnego zapotrzebowania na informacje, a także powstałych nowych możliwości badania wybranych zjawisk w ramach równoległych badań statystycznych (jak w przypadku partycypacji społecznej). Zmiany dotyczyły wprowadzenia nowych pytań, rezygnacji z części informacji oraz modyfikacji istniejących pytań. Do najważniejszych modyfikacji w strukturze formularza należą:

1. Redukcja działów formularza do siedmiu.
2. Rezygnacja z pytań dotyczących konsultacji społecznych. Zagadnienia te będą częścią badania prowadzonego na formularzu SG-01 *Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami*.
3. Rezygnacja z działu dotyczącego Miejscowych Planów Rewitalizacji (powrót do tematu będzie możliwy wraz ze wzrostem zainteresowania gmin tym narzędziem).
4. Rezygnacja z pytań dotyczących monitorowania procesów rewitalizacji na podstawie wskaźników statystycznych. Dane te były gromadzone w Dziale X formularza REW z 2017 roku oraz z 2018 roku. Pozyskane do tej pory informacje można uznać za wystarczające.
5. Wprowadzenie działu dotyczącego wybranych efektów rewitalizacji.

Ponad to zmodyfikowano zakres informacyjny poszczególnych działów poprzez:

1. AKTYWNOŚĆ SAMORZĄDU GMINNEGO w ZAKRESIE REWITALIZACJI: (1) wprowadzenie pytań dotyczących zakresu aktualizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych; (2) rezygnacja z pytań dotyczących: wpisania GPR/PR do wykazu programów rewitalizacji prowadzonego przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym; oraz prowadzenia prac nad opracowaniem GPR i PR;
2. OBSZAR ZDEGRADOWANY: (1) poszerzenie listy negatywnych zjawisk, które zdecydowały o zakwalifikowaniu obszaru jako zdegradowanego poprzez uszczegółowienie problemów występujących w danym obszarze interwencji;
3. OBSZAR REWITALIZACJI: (1) ograniczenie liczby typów terenów wchodzących w skład obszaru rewitalizacji (było 11 punktów, aktualnie jest ich 5), (2) rezygnację z pytania o metodę ustalenia liczby ludności;
4. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE: (1) rozbudowę zakresu informacyjnego dotyczącego zrealizowanych i zakończonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. (2) wprowadzenie rozróżnienia przedsięwzięć na te, których liderem odpowiedzialnym za realizację jest gmina (lub jej jednostki organizacyjne) oraz inne podmioty. Pozwala to na ocenę zaangażowania w procesy rewitalizacji innych niż samorząd podmiotów, (3) wyróżnienie wśród przedsięwzięć tych, które realizowane były przy wsparciu z budżetu UE.
5. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ z ZAKRESU REWITALIZACJI: (1) poszerzenie informacji o źródłach finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych o pozycję „budżet gminy”, (2) rezygnacja z pytania dotyczącego środków finansowych wydatkowanych przez gminę według obszarów interwencji, (3) włączenie pytania o wielkość wydatkowanych z budżetu gminy środków na przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym.
6. SPECJALNE STEFY REWITALIZACJI: (1) poszerzenie zakresu pytań dotyczącego mechanizmów specjalnych stref rewitalizacji, (2) rezygnacja z pytania dotyczącego planów ustanowienia specjalnych stref rewitalizacji

Załącznik nr 5. Definicje kluczowych pojęć w języku angielskim

Revitalisation – pursuant to the definition included in the Revitalisation Act, the process of deriving from crisis state degraded areas, conducted in a comprehensive manner, through integrated activities for the local community, space and economy, territorially focused, carried out by stakeholders of revitalisation, based on activities prepared by gminas (municipal, commune) and conducted on the basis of a strategic document (gmina revitalisation programme, revitalisation programme or another strategic document).

❖ *Source: The Revitalisation Act of 9 October 2015 (Journal of Laws of 2018, item 1398, as amended)*

Degraded area - the area of a gmina in crisis state due to the concentration of negative social phenomena, in particular unemployment, poverty, crime, low level of education or social capital, as well as insufficient participation in public and cultural life, can be, additionally, designated as a degraded area in the event of at least one of the following negative phenomena:

- economic (among others: low level of entrepreneurship, poor condition of local enterprises),
- environmental (among others: exceeding the standards of quality of environment, presence of waste posing a threat to life, human health or the state of environment),
- spatial and functional (among others: insufficient equipping in technical and social infrastructure or its poor technical condition, lack of access to basic services or their poor quality, non-adaptation of urban solutions to the changing functions of the area, low level of transport service, deficit or low quality of public areas),
- technical (among others: degradation of technical condition of buildings, failure of technical solutions enabling effective use of buildings, in particular in the field of energy efficiency and environmental protection).

A degraded area should be established on the basis of the provisions of the gmina council resolution or at least indicated in the strategic documents adopted by the gmina council. In the case of degraded areas adopted in accordance with the Revitalisation Act, such resolutions are an act of local law. A degraded area may be subdivided into subareas, including subareas without shared borders, provided that the concentration of negative social and economic, environmental, spatial and functional or technical phenomena occur on each of the subareas.

❖ *Source: The Revitalisation Act of 9 October 2015 (Journal of Laws of 2018, item 1398, as amended)*

Revitalisation area - an area covering the entire degraded area or a selected part thereof, characterized by a particular concentration of adverse conditions, at least social and one of an economic or environmental or technical or spatial and functional nature, in which the gmina intends to carry out revitalisation due to significant importance for the local development.

A revitalisation area should be established on the basis of the provisions of the gmina council resolution or at least indicated in the strategic documents adopted by the gmina council. In the case of degraded areas adopted pursuant to the Revitalisation Act, such resolutions are an act of local law.

The area of revitalization cannot be larger than 20% of the area of the gmina and inhabited by more than 30% of the population of the gmina. It is allowed to have larger areas in the case of gminas which carry out activities on the basis of a strategic document other than the revitalisation programme (they do not have (gmina) revitalisation programme).

It may be subdivided into subareas, including subareas without shared borders.

The revitalisation area may include uninhabited post-industrial areas, including post-mining and post-excavation, post-military areas and former railway land where negative phenomena occur, only if the activities possible to carry out in these areas contribute to counteracting negative social phenomena.

❖ *Source: The Revitalisation Act of 9 October 2015 (Journal of Laws of 2018, item 1398, as amended)*

Project from the scope of revitalisation - a formalised and defined form of activity of entities involved in revitalisation processes, in pursuit of the objectives of revitalisation. Projects may be implemented by

the gmina (its organisational units) or another public or private entity. Basic projects are those for which the following are included: project names and entities implementing them, the scope of tasks to be carried out, location, estimated value of financial resources, forecast results together with the method of their evaluation in relation to the objectives of revitalisation. Projects for which it is not possible to indicate the above information – pursuant to the Revitalisation Act - are permissible projects.

Non-governmental organisation – a corporate or non-corporate entity without legal personality, which is granted legal capacity by a separate law, including foundations and associations, satisfying the conditions:

1) does not belong to the public finance sector as described in the Public Finance Act, or an enterprise, a research institute, a bank or a commercial company being a legal person under state or local authority administration.

2) is not intended to turn profit.

Non-governmental organizations include, in particular, associations and foundations (including voluntary fire brigades, sports clubs), but these are also other entities which meet the above mentioned definition, e.g. economic and professional self-government organizations, trade unions.

- ❖ *Source: The Act of 24 April 2003 on public benefit activity and volunteerism (Journal of Laws of 2018, item 450, as amended)*

Auxiliary unit - local self-government community of the inhabitants of the gmina established by the gmina council. The units have no legal personality. An auxiliary unit of the gmina is a social and territorial structure which assumes the implementation of public tasks on its territory, making it easier for the gmina to carry out its tasks.

- ❖ *Source: The Act of 8 March 1990 on local government (Journal of Laws of 2018, item 994, as amended)*

Special revitalisation zones are a tool established pursuant to Article 25 of the Revitalisation Act in order to ensure efficient implementation of revitalisation projects in the area of revitalisation, for a period not longer than 10 years, without the possibility of renewal. A special revitalisation zone is established by means of a resolution by the gmina council at the request of the head of the local authority or the Mayor. This resolution is an act of local law. Only gminas with gmina revitalisation programme may use it.

- ❖ *Source: The Revitalisation Act of 9 October 2015 (Journal of Laws of 2018, item 1398, as amended)*